

ומותרת ליכס. וטעמא דמסתבר הוא דכיון דאין שם נשואין לא מחלפא וכיון שהיה שוגג ליכא למקנטייה. כללא דמלתא בנדרן דידן דבני לוי כשרים הם ואשה זו אסורה לשמעון עולמית. ואם חזרה ונשאת לו תצא אפילו אחר חליצה ואסורה לכל העולם עד שתחלוץ ואינה מתייבמת כלל ואפילו יש לה בנים משמעון תצא. והנראה לענ"ד כתבתי:

סימן אלף שפח (רצו)

שאלה שאלת ממני ידידי אודיעך דעתי כמה שהתמירו קצת החכמים שלא לאכול בשחיטת מקצת שוחטי הקהל יצ"ו מפני שאינם נוהגים או מפני שיצאת טרפה מתחת ידם וכשמזמן אותם אחד מבעלי בתים חוששין אפילו לגיעולי הכלים ומגעילים אותם, אם מחוייבים הם אפילו לפי דעתם או לא:

תשובה על ענין החומרא בעצמה שהחמירו לא ראיתי לדבר כיון שלא שאלת עליה אבל מה ששאלת נראה לעניות דעתי שלא היה להם לחוש לגיעולי הכלים אפילו לפי שטתם מכמה טעמים. חדא דאפילו לפי דעתם רוב טבחי העיר כשרין הם. והם לא הלכו למקום קביעותן וכל ופירש מרובא פריש. ותו דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם. ותו דאפילו מאותו שיצאת נבלה מתחת ידו לדעתם מותרים לאכול משחיטתו שאם באותו הפעם לא שחט יפה בפעמים אחרות שחט יפה כיון שהוא בקי. וכן כתב הר"י קולון ז"ל בשורש ל"ג שהער שראה שיצאת נבלה מתחת ידו מותר לאכול משחיטתו מהטעם שכתבתי. ותו דטעמו ולא ממשו קי"ל שהוא מדרבנן. ותו דסתם כלים לאו פני יומן נינהו ונותן טעם לפגם הוא. ותו דרוב הפעמים יש בתבשיל יותר מששים מכדי פליטה ואפילו לדת המחמיר דבעינן כדי לבטל כל הכלי משום דלא ידעינן כמה פלט הכלי לדעתי לא החמירו כולי האי אלא באיסורי ודאי ולא בספק איסור. ועוד יש לומר בזה משום לא ישנה אדם מפני המחלוקת. וכתב הריטב"א ז"ל בשם רבותיו ז"ל כי בדבר שאין האיסור מבורר ולא מוכרע לא ישנה מפני המחלוקת ויותר טוב היה לאלו המחמירים

שלא ילכו לשום בית שיזמנו אותם וישימו להם תואנה ממה שיגעילו את כליהם ולשוויינהו ככותאי או כאחד מעמי הארץ ולא אדבר בזה פן דברי יזיקו ולא יועילו אבל מכל מקום לגבי דינא כיון שיש בה כל הקולות אשר זכרנו לא היה להם לחוש לגיעולי כליהם אפילו לכתלה דהא איכא כמה ספיקי בדבר שאיסורו מדרבנן ספק שחט אותו הפסול ואת"ל שחט הפסול שמא בפעם הזאת שחט יפה ואת"ל לא שחט יפה שמא הכלים לא היו בני יומן ואת"ל בני יומן שמא נתבטל בששים שמא לא נתבטל ואיסורו מדרבנן דאין כאן אלא טעמו ולא ממשו הילכך לא היה להם לחוש כלל. וכך אני עושה כי אני מחמיר על עצמי שלא לאכול הביד"ינגאן משום ודאי ערלה לפי שכן הוא כפי מה ששאלתי את פי הגננין. וכן נמצא כתוב בספר כפתור ופרח ואפילו הכי איני נמנע מלאכול אצל בעלי בתים אעפ"י שאני יודע בודאי שאוכלין הביד"ינגאן. וגם לא אסרתי אותם עליהם לפי שאין איסורו כל כך מבורר כי רבינו האי גאון ז"ל קורא אותו פרי האדמה ומברך עליו בורא פי האדמה אבל אני העלתי בתשובה אחרת בראיות שהרמב"ם ז"ל חולק עליו וכתבתי לך זה כדי שתבין שהדברים שאדם מחמיר על עצמו ואחרים נהגו בו היתר ואין איסורו מבורר אין עלינו לשנות מנהגם. וכל שכן שלא להגעיל כליהם ולעשות אותם כעמי הארצות אלא [אם] עכ"פ ירצה להחמיר על עצמו אפילו בכיוצא בזה יכבד וישב בביתו שגורם למחלוקת גדולה ולשנאת חנם ולחילול השם בר מינן והאל הטוב יכפר בעד אמן. והנראה לענ"ד כתבתי:

סימן אלף שפח (רצו)

שאלה שאלת על ענין ראובן שתבע לשמעון לקחת ממנו רבית קצוצה מיד ליד ושמעון טוען לקחת המעות בתורת עסקא ולקחתי חלקי בריוח ואעפ"י שראית ששאלו דבר זה מלפני הרא"ש ומלפני הרשב"א ז"ל והרא"ש כתב שפטור משבועה ורבינו ירוחם ורבינו יעקב והרמ"ה והרשב"א ז"ל כתבו שחייב שבועה וכתב שהיא דעת הראשונים ודעת הרי"ף ז"ל בתשובה, ורצית לדעת דעתי בזה ואם דומה

זבחי צדק

ח. ואפילו אם בשעה שתחב הכף היה ספק אם התבשיל היה רותח שהיד סולדת בו או אינו רותח, אפילו הכי בעינן ששים כנגד מה שנתחב בכף, ואפילו אם ספק רותח. איסור והיתר הארוך כלל ל"ז דין ב' משם הסמ"ק, וכן כתב מרן ז"ל בב"י בזה הסימן משם סמ"ק, מנחת יעקב כלל פ"ה סק"א וסק"ג, מש"ו סק"א.

ט. אפילו אם הכף הוא של ספק איסור, אפי"ה צריך לשער בכל הכף ולא משערין במאי דנפיק מיניה דוקא. מש"ו שם ודלא ככנה"ג הגב"י אות ו' משם הרדב"ז ע"ש, וכן כתב הרב כסא אליהו אות א' ומטי לה משם הגמ"י שהביא מרן ז"ל בב"י או"ח סימן תמ"ז ע"ש³⁸⁶.

י. י"א שצריך לשער ששים מן הכף כנגד מה שנתחב בתוך הקדרה אף שהוא חוץ לאוכל

חשבון שבלע מן החלב³⁸². דרך משל כגון שבשלו בקדירה אחת עשרה לטרין של אורז או ירקות ונתן שם י"א רביעיות של חלב או חמאה, ואח"כ הגיס הכף באותה קדרה והכף הוא כמו ליטרא אחת, אם כן נמצא התבשיל עם הכף י"א ליטרות והחמאה היא י"א רביעיות, אם כן מגיע לכל ליטרא רביעית אחת³⁸³, וכשתחב הכף לתוך תבשיל של בשר אין צריך לשער כנגד כל הכף, אלא דוקא לפי חשבון שבלע הכף דהיינו כנגד רביעית אחת, וכן תדון בכל האיסורים דאין משערין אלא לפי חשבון. שיו"ב שם, ערך השלחן אות ב', וכן מנהגינו פה בגדאד יע"א שכן הורה מורנו הרה"ג הרב משה חיים ז"ל. וכן כתב³⁸⁴ מהרש"ק בהגהותיו על פמ"ג סימן צ"ה ע"ש³⁸⁵. ועיין לעיל סימן צ"ב אות נ"ב מ"ש שם ע"ש.

382 וה"ה קדירה חדשה או שאינה בת יומא, שנחבשלה בה כזית בשר או יותר ברוטב, ובתוך מעל"ע בישלו בה חלב, אין צריך ששים נגד כל הבשר, אלא לפי חשבון. הרב לבושי שרד בחידושי דינים סעיף מ"ג. וכתב שב בביאור אין צריך ששים וכו', ר"ל דכשם שנבלע בקדירה כך נבלע במים, וישער לפי חשבון, וכ"כ המש"ו סימן צ"ד ס"ק כ"ד, ועוד האריך מזה בשפ"ד סקכ"ב עכ"ל. ובספר כרם שלמה הנדפס מחדש רמזם יעו"ט. ועיין בספר עצי לבונה דף מ"ז ע"ד יעו"ש, יד דוד סימן צ"ב הגה"ט אות ו'. וכ"כ המש"ו ג"כ בסיון צ"ב סקכ"ד דאם בישלו בקדירה חדשה מים יש בה זית חלב או חמאה, ואח"כ בישלו בשר בה, א"צ ס' נגד זית החלב, כי אם לפי חשבון, ופשוט, וכ"כ בחו"ד סקכ"ב יעו"ש. ומורינו הרב ז"ע העתיק דברי המש"ו אלו לעיל בסיון צ"ב אות נ"ב ע"ש. (זהב שבא).

383 מה שצריך מורינו ורבינו את הכף עם התבשיל, ונתן לו חלק רביעית אחת חלב, ובריו אלה אינם בדקדוק. והמעין יראה כשיו"ב שלא צירף את הכף, וכן מוהרי"ח ז"ל ברב פעלים ח"א י"ד סימן כ"א האריך בזה. וחילק את התבשיל לפי חשבון, ולא צירף את הכף עמו ע"ש. וא"כ העיקר שלא לצרף את הכף. והיינו למי שם אם היה בתבשיל תשעים דרה"ם אורז ועשרה חלב מעורבים יחד, א"כ כל עשרה דרה"ם יש בה תשעה אורז ואחד חלב, ותחב שם כף שכמותו עשרה דרה"ם, ואח"כ תחבו לתבשיל של בשר, אם יש בו ששים דרה"ם מותר, יען שלא בלע הכף חלב רק דרה"ם וכן תורן על זה הדרך.

ודע דכל זה אחר שנחצרב החלב בתבשיל, אבל אם עדיין החלב צף למעלה ותחב הכף בחלב עצמו, כ"י לא נוכל לשער לפי חשבון, כיון שהכף פגע בחלב תחלה, וכעין זה כתב מוהרי"ח ז"ל ברב פעלים ח"א י"ד סימן כ'. וכן הוא הדין להיפך, אם תחב הכף לתבשיל של בשר תחלה, ואח"כ לחלב, צריך לשער נגד כל הכף דרך שומן הבשר לצוף למעלה על הרוטב. אבל אם לא היה שומן צף למעלה, כגון שהוא כחוש או שרירי בו אורז או ירקות והשומן נבלע בהם, כזה יש לשער לפי חשבון, והכל לפי הענין ולפי ראות עיני הכותב ועיין דרכי חשובה אות י"א וסימן צ"ב אות ס"ד, ויד יהודה סימן צ"ג בארוך אות ב'. אמנם מה שכתב דרכי תשובה משם מהרש"ק שיש לחוש שמא נגע הכף בבשר עצמו ונבלע ככולו, י"י קי"ל הכי, שכבר כתב האליה רבה באו"ח סימן תמ"ז אות א' כיון שיש רוטב בתוכו מבלבל טעם הבשר כ"י הקדרה, ולכן אף אם נגע הכף בבשר עצמו, לא בלע אלא לפי חשבון. וכן כתב המש"ו שם סימן תס"ז אי"י י"ז ולעיל סימן צ"ב אות ט"ו. (מעשה נסים).

384 וכ"כ המש"ו לעיל סי' צ"ב סקכ"ד וחו"ד סקכ"ב יע"ש. (זהב שבא).

385 א"ה, וכ"כ הרב יד דוד די בוטון ז"ל בהגה"ט אות ו'. (היע"ד כתי"י).

386 א"ה, וכ"כ בערך השלחן סימן צ"ח אות י"א ע"ש. ועיין להרב יד דוד ז"ל בהגה"ט. (היע"ד כתי"י).

ק' בד"ה שקדם וכו' כ' וז"ל ולפי' ר' אפרים נחא מה שצוה הכתוב להגעיל כלי מדין דהשתא יורה גדולה שא"א להגעיל בתוך כלי אחר היכי וכו' ואין ראייה דא"ל דלא אמרה תורה אלא כלים קטנים וכו' ע"ש מבואר דס"ל דבמדין לא הגעילו כלי גדול משום דמשערי' בכל הכלי מדאורייתא אפילו בספק איסור מיהו אפשר כיון דאשכחן אנן כמה רבוותא דס"ל דאין לשער בכל הכלי אלא במאי דנפק מניה והם ר' ישעיה והר"א ממין והראב"ד ור"ן פ"ט ורד"ך והמרדכי ור' ירוחם אע"ג דבאיסור' ודאי לא קי"ל הכי מ"מ באיסור' ספק סמכי' עליהו דהוי כעין ס"ס ועיין במהר"ש גאון בס' משפטים ישרים סי' שפסק כהראב"ד אף בספק דרכות' מכה ס"ס וכן הסכי' ה' גו"ר י"ד כלל א' סי' כ"ט דאין לשער באיסור' רבנן אלא במאי דנפק מניה ע"ש אבל דעת מרן בב"י סי' תמ"ז גבי שומן מהותך בכלי חמץ גרי' דגב בספק איסור' משערי' בכל הכלי ע"ש וכבר ה' כנה"ג בתשו' סי' ק"ז דחה דברי מהר"ש גאון עש"ב וכ"נ עיקר אפי' בספק איסור' דאיכא מ"ד דאסור' אבל באיסור' דרבנן יש להקל בכלי שחזור להכשרו דלא משערי' אלא במאי דנפק מניה.

י"ב דין ח' הג"ה אבל אם נ"ט בקדחה והוא אסור מצד עצמו וכו' שומן בשר שנפל לתוך מאכל חלב בטל

שבתוכה ס' לבטל פליטתה כשחזרו ומרתיה בה מים אחר' להגע' שאר כלים בטל האיסור' שבה בס' במים בהגעלה שנייה אבל בכלי מדין לא משמ' ליה שהגעילו כלי גדול ב' פעמים כדברי רש"ל שכתבתי סי' צ"ב אות ר' ע"ש אבל לדעת הראב"ד ניה' דכלי ודאי מתזיק ס' נגר הבלוע בו וכ"כ ר' ישעיה שם.

וראיית' להרדב"ז ח"א סי' רצ"ז שכי' דלא החמירו לשער בכל הכלי באיסור' אלא באיסור' ודאי הביאו ה' כנה"ג אות כ"ד ע"ש ומדברי כל הפוסקים שכתבתי מוכח דמשערי' בכל הכלי מדאורייתא אף בספק דהא כלי מדין ספק אם בשלו בו דבר הפוג' בעין או היתר וכ"כ הרשב"א בחי' דף צ"ז ובמ"ה דף צ"ה דגם באיסור' דרבנן דומיא דכחל משערי' בכלול ע"ש וכ"ש ספק דאוריית' ובאמת שהריטב"א בחי' דף ק"ח הק' על התוס' בשם הרמב"ן דאין אפשר שלא נתנה תורה הכשר לכלי מדין הגדול וכו' והכתוב אומר כל דבר וכו' ותי' וז"ל דהרי יש להם הגעלה ע"י קפילא דסמכי' אקפילא ועוד דכלא קפילא נמי מדאורייתא חד בתרי בטל ואפי' ביורה גדולה שיש בחללה בכל שיעור היורה וכו' ע"ש נראה דס"ל דלא משערי' בכל הכלי מדאורייתא אלא מדרבנן דאל"כ דבטל כרוב מדאורייתא הא מין שלא במינו הוא אך תמהני על הריטב"א שהרי התוס' שם דף

באר הגולה
ב שם נפש וני
פרץ וכו' כ המ"ק
נשמו. ג שם וכן
כתב המ"ק.

בקדירה (אם הכף נן יומנו דהיינו ששמשו צו בכלי ראשון חוץ מעט לפת) (ארוך כלל ז)
יש מי שאומר שאם הכף של מתכת משערים בכלול משום דחם מקצתו חם כולו.
(וסברא ראשונה עיקר וכן נוכחין) (מרדכי ושי"ד וסבסוחיו וארוך) (ופיל סימן ל"ח): ב ג אב
תחב

כף החיים

חדשות סיי מ"ח. ברכיי שם אוי צי חבל הער"ה שם
כתב דלפי מ"ש דלכ"ט אין הכף חוסר חלה לפי השבון או
מארגנים וא"כ החשבול של בשר מותר. וכ"כ פ"ח ס"ו
ז"ה אוי א"י.

י) שם. משערין בכל מה שנתהב וכו' ואפי' אם בשעה
שנתהב הכף היב ספק אם התבטול רוחה שבו"ב
או אינו רוחה חפ"ה צעין ס"י כנגד מה שנתהב ב"ק. או"כ
כלל ל"ז דין צי בשם סמ"ק. וכ"כ ב"י ב"ש זכ בשם סמ"ק.
מג"י על החו"מ כלל פ"ח אוי י"ג. מש"ז אוי א"י זצ"ל אוי ה"י.

יא) והא דמשערין. כנגד כל מה שנתהב ולא משערין
בפליטה הוא נודחי איסור חבל צ"י איסור
משערין בפליטה. הרד"מ ציטות ס"י ר"ל. נה"יג בהג"י
או י' אמו"ס המש"ז שם חולק וכתב דגם בספק איסור
משערין נכולו. וכ"כ הכס"א אוי א"י וכן הסכים הער"ה
ב"ש ז"ה אוי י"א. זצ"ל אוי ע"י חבל באיסור דרבנן יש
לחקל ב"כ שחור להכשרו (ר"ל ע"י הגע"ה) ולא משערין
אלא במהו דנפק מניה. ער"ה שם וע"י"ש בכתב ס"ן הסכים
הגו"ר י"ד כלל אוי ס"י כ"ט חבל בשם הרשב"א כתב דגם
באיסור דרבנן דומיא דחבל משערין בכו"ו יעו"ש. ואפשר
דבהפ"מ יש להקל.

יב) שם. משערין בכל מה שנתהב וכו' נח מה שנתהב
במחבל חלה מה שנתהב בקדירה חף שהוא חוץ
לאוכל דכיון שהוא בתוך הכל הקדירה מותרף לאסור. כריתו
אוי א"י. הו"ד אוי צ"י. מנה יבונתן בגליון הש"ך על סעי'
זה. אמ"ס בחו"מ כלל ל"ז דין צי כתב דא"ל לשער חלה מה
שיבנס לתוך החשבול וכ"כ הכ"ה כלל מ"ו אוי א"י דא"ל ס"י
חלה כנגד מה שנתהב מהכף בתוך החשבול חבל מה שלא
נתהב בחשבול חפ"ה מה שהוא בתוך חלל הקדירה א"ל לשער
כנגדו ואפי' ב"כ מחכות ודלא כב"י"ש במהמיר צ"ה יעו"ש
וכ"כ צניח אדם שם אוי מ"ד בארוך יעו"ש. וכן הרב צ"ה
יחזיק אשכנזי כתב להוכיח מדברי רש"ל שהצ"ח הש"ך
רס"י זה שח"ל לשער חלה כנגד מה שנתהב צרועב יעו"ש.
וכ"מ מדברי הסמ"ק ס"י ר"יג שכתב חבל מה שלא נכנס
צרועב אינו חוסר יעו"ש. שש"ח אוי צ"י וכן הסכים ב"ש
זצ"ל אוי יו"ד.

יג) ומיהו אם הכף הוא כולו רוחה שבו"ב מכלי ראשון
ויס"ב חם תחבו לקדרכ חולצת ל"ך ס"י נגד
כל הכף דפולט כולו. מש"ז אוי א"י הו"ד צצ"ח אוי א"י
זצ"ל אוי י"א.

יד) שם הגב. אם הכף צ"י דהיינו ששמשו צו בכלי ראשון
וכו' חלב חבל אם שמשו צו ב"כ"ר מ"ס אינו
מהש"י מעלי"ע (ר"ל מצבול המ"ס חלה מצבול החלב) חבל
צ"ק של איסור חפ"ה שמשו צו ב"כ"ר של מ"ס מחשבו מעלי"ע
כשלא היב צמ"ס ס"י נגד הכף כדלקמן סעי' ו' בהג"ה

וס"י ק"ג סעי' ז' יעו"ש. ש"ך סק"ב. פרי"ח אוי צ"י נ"ה
אוי צ"י בל"י אוי צ"י כריתו אוי צ"י הו"ד או ג' שפ"ד אוי צ'
וכיינו אם לא עבר עולה לילה או מצליעת האיסור והכ"ה
צ"ה מ"ס חשבון מעלי"ע מחימום המ"ס כמ"ש שם ב"ש י"ג
סעי' ז' וב"י ק"ב סעי' ד' ומיכ"ה מ"ש צ"ק של אי"כ
היינו לפסק הרמ"א דכלל האיסורים אמרינן ח"יג ח"כ
לפסק הש"ע חלה אמרינן ח"יג ח"ה ח"ה דוקא צצ"ה כ"ה
לעיל ס"י ז"כ סעי' ד' ח"כ לא אמרינן דל"ך מעלי"ע ח"ה
המ"ס חלה דוקא אם היתה צלועה מצבר וחלב וכמ"ה
שם ב"ש ק"ב סעי' ז' וס"י ק"ב סעי' ד' יעו"ש.

טו) שם בהג"ה. דהיינו ששמשו צו ב"כ"ר חוץ מעלי"ע. וכן
כריתו חלב בקדירה ושה"ש צו עד אחר שנתהב
ש"ה מרובה וכו"ה חלב מחוסר זכ"ס מחר צצ"י צ"ה
צ"ה ח"ה היב סמוך אחר מעלי"ע לרתיחתו צלופ"ס שנתהב
צצ"ה הז"ה היב דיון חם שח"ה יותר מפושרין כ"ה
כחמומיות הרוק נראה לאסור דלע"פ שחוסר מ"ג ח"ה
ח"יג נ"ה צ"ה שם כ"ר ועשו הרחקה וס"יג ומה ג"ס נ"ה
דב"כ"ר צונג וכו"ך כ"ו שהדצ"ר ש"ו חם ול"ך ח"ה
אחר צ"ה נגד פושרין. הו"י ס"י ק"ח. פ"ח אוי צ"י י"ה
ט"ן לקמן ס"י ק"ה סעי' צ' וע"כ נראה דבהפ"מ י"ג נ"ה
מכ"ה"ה מאחר שאין היס"ב. וט"ן לעיל ס"י ל"ג אוי י"ה

טז) שם. ויש מי שאומר ש"ה הכף של מתכת ח"ה
בכולו וכו' כבר כתבנו בחו"מ ס"י י"ג ר"י
צ"ה נ"ה פ"י דכל היבא שנתהב מעלי"ע לקו"ה י"ה
כתב בשם י"א או צ"ה ויש מי שאומר נחומ"ה ד"ה
נפ"ק כח"ס חלה דחושב לאסור ח"ה"ה לכתת"ה י"ה
בהח"ר חלה בהפ"מ או צ"ה"ש ח"ה"ה ח"ה יעו"ש. וכן
המהצ"ר לעיל ס"י י"ה סוף אוי ד' וכ"כ לעיל ב"ש ס"י
ע"ל יעו"ש וע"כ ח"ה נ"ה ח"ה יש כ"ה הפכ"ד ח"ה
יש לשער צבולו חבל ח"ה י"ה הפ"מ יש לשער רק כ"ה ח"ה
שנתהב. וכ"כ זצ"ל אוי י"ג.

טז) שם הג"ה. וסברא ראשונה עיקר. דלע"פ ח"ה
מקלחו חם כולו מ"מ אינו מולך בליעתו צ"ה
ש"ך סק"ג. פרי"ח אוי ג' מג"י על החו"מ כלל פ"ח י"ה
ל"ה"פ אוי ד' ולפ"ז חם תהב הכף מ"ד השני ח"ה כ"ה
מה שנתהב כיון שצעת שנתהב ל"ה הראשון לא הולך צ"ה
צבולו שהוא ל"ה השני וכ"כ השפ"ד אוי ג' ומ"ה י"ה
דב"ח מקלחו מולך בליעתו צבולו חלה שאינו ח"ה
מכולו חם חם מקלחו. מ"א בחו"מ ס"י תנ"א ס"י ח"ה
צ"ה"ל הג"ה ל"ן המהצ"ר. כריתו אוי ד' ח"ה"ה כלל מ"י ח"ה
אוי ו' וצניח אדם שם אוי מ"ה. ולפ"ז ג"ס חם תהב
מ"ד השני ל"ך ס"י כנגד מה שנתהב כיון דמעלי"ע ח"ה
ח"ה"ה שם. וגם בכלי ע"ן או ח"ה אמרינן כ"ה ד"ה ח"ה
ח"ה השני צעין ס"י כנגדו. צ"ה"ה שם. וצעת ח"ה ח"ה
צ"ה"ה

ה' אם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה כזית חלב ואחר כך ניער בה קדירה של בשר אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. (ולא אמרינן גבי כלי חמיקה נעשית נבילה מפילנו אס ניערו צ' איסור). אבל כף ישנה ובת יומא משערין בכולה (דכל מה שנלע נעשה איסור ולא ידעינן כמה נלע) (שם). ויש מי שאומר שגם בזו אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. הגם והסגרה ראשונה עיקר כמו שנחנא לליל

 זבחי צדק

ששים נגד השני זיתים. ש"ך סוף סק"יז, פר"ח סק"יז, בית לחם יהודה סק"יז, חו"ד חידושים ס"ק י"ג.

נח. שם יש מי שאומר שגם בזו א"צ אלא ששים לבטל הכזית שבלעה. ולענין הלכה הנה מרן ז"ל הביא סברת המחמירין בסתם וסברת המתירין בשם יש מי שאומר, נראה דדעתו להחמיר. והגם שכתבנו לעיל בסימן צ"ד אות י"ג ובסימן ס"ט אות כ"ט דכשכותב מרן סברא ראשונה בסתם להתיר ואח"כ כותב ויש אוסרים או יש מי שאוסר, דפסקינן בזה דבהפסד מרובה או שעת הדחק דוקא מותר, אבל בהפסד מועט חיישינן לסברת האוסר ואסרינן, לא תימא דג"כ כשכותב סברא ראשונה בסתם לאסור ואח"כ כותב סברא שניה בשם יש מי שאומר להתיר, דג"כ אמרינן הכי דבהפסד מרובה או שעת הדחק יש להתיר, דזה אינו, דלא פסקינן הכי אלא דוקא כשסתם להתיר, אבל כשסתם לאסור כגון הכא, גדולי הדורות שבאו אחריו ראו להחמיר אף בהפסד מרובה, כמו שכתב רבינו חיד"א במחב"ר לעיל סימן ט' אות ב' עי"ש, וא"כ הכא אף בהפסד מרובה אסור, וכן פסק מור"ם ז"ל בהגה. ומה גם דמרן ז"ל לעיל בסימן צ"ב סעיף ה' בדין טיפה שנפלה על דופן הקדירה כתב דין זה בלא מחלוקת, דאמרינן חנ"ג אף כבלוע עיין שם.

ב' דאם תחב הכף שתי פעמים אין צריך רק פעם אחת ששים. אבל לדירן דקבלנו עלינו סברת מרן ז"ל וס"ל לעיל שם דאם תחב הכף בקדירה שתי פעמים ולא נודע בינתיים, דצריך שתי פעמים ששים, כל שכן הכא באיסור עצמו דצריך שתי פעמים ששים⁹.

נז. סעיף ה' אם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה וכו' ובלעה כזית חלב ואח"כ ניער בה קדירה של בשר א"צ אלא ששים לבטל הכזית שבלעה וכו' אבל כף ישנה ובת יומא משערין בכולה וכו'. פירוש דאם היא כף ישנה ובת יומא דהיינו שבלעה היום בשו הרבה ואח"כ בלעה כזית חלב, ואח"כ ניער בה קדירה של בשר, צריך ששים כנגד כל הכף, דכשבלעה כזית חלב נעשה כל הבלוע בכף נבילה, וצריך ששים כנגד כל מה שבלעה, ולא ידעינן כמה, משו"ה צריך ששים כנגד כל הכף, והיינו דוקא בבשר כחלב דאמרינן ביה חנ"ג, אבל בשאר איסורין כגון חלב (בצירי) או נבילה וכיוצא, א"צ אלא ששים כנגד כזית שבלעה, דאנן קיי"ל כסברת מרן ז"ל דלא אמרינן בשאר איסורין חנ"ג כמש"ל סימן צ"ב. והא דאמרינן דצריך ששים כנגד כולה היינו משום דלא ידעינן כמה בלעה, אבל אי ידעינן כמה בלע א"צ לשער אלא כנגד הבשר והחלב, כגון אם ניער בה כזית של בשר ואח"כ ניער ביומו כזית חלב, ואח"כ ניער בה קדירה של בשר, א"צ אלא

9 הערת התלמידים: רבינו סתם הרברים פה, דעד כאן לא בעי מרן ז"ל שתי פעמים ששים אלא בבשר וחלב, ומטעמא דהתיכה נעשית נבילה, כמבואר לעיל שם בט"ז סק"ב וש"ך סק"ד, אבל בשאר איסורים דאין חנ"ג לסברת מרן ז"ל, ודאי דמגי בפעם אחת ששים, וכן כתב הרב יאודה הג"מ על הלכות בשר וחלב לעיל בסימן צ"ד בפירוש הארוך סק"ז, דלהטור ומרן ז"ל דלית להו בשאר איסורים חנ"ג, סגי בפעם אחת ששים עי"ש, ועי"ש בפירוש הקצר סק"י ופשוט.

קיים, דכל שהוא קאום באיסורא אהא דעמיה דבינה, ולא יבנה לאבנו, ולכן עוף שטלג בו טרפות דבאיסורא קיימא עד אחר גמר טעינה ראשונה, לא חיישין שיבנה ויחבל אוחו חוץ בזמן, משא"כ בער שיהיה ג' ימים, דאין הכשר הזה אלנו מדברים האסורים, אלא הוא דבר מותר שזכר ללואו ולאכלו, לא אהא דעמיה מיניה, וחישינן שחא יבנה ויבטלנו, וזה ברור :

ועל

השאלה השנייה שאלתם בכלי הדרך הנעלה אם לריך להנמיך בקף אחר כ"ד שעות משום חשב שחא יבנה וישתמש בו, הנה זה ודאי שאני טובא מנידון כרמאון, נבי דבר פרישן בכלי איסור שאינו מותר, והאם כיון דהמאכל הזה הוא מותר לו לאכלו בכל פה שיראה, חיישין שחא יבנה ויאכלנו בלא היתא, ואין על גוף המאכל שם איסור כלל, אבל כלי הדרך הנעלה הוא כלי איסור, ושם איסור רביע עליה, וידוע הוא שאסור להשתמש בו, ואחא דעמי' מתחמש שלו, כל זמן שלא הוגבל, ולכן לא חיישין שחא יבנה וישתמש בו :

וראיתי

לרבינו הרשב"א ז"ל בחזקת הבית, בית ד' שער ד' דק קב"ז ע"ב שכתב ח"ל, אמרינן בפרק כל הבשר בפיגמא דהמלחה בה בשרא בי רבי אחי והנראה, ואחאי ולפיכוד לה הגשלה, ואפשר דכיון דעמי' הנעלה פלגא זמני לא תשה לה, דילמא פשע בה בנתיב, ותוע דאי לא לישהיה ויתרנה לכבויטא וכו', אלא משני שערות הוא לו אחינו מטי, חשב שחא יפשע וישתמש בה בנתיב עב"ל, מכתן אנו לומרין דלא אמרינן שלא ישה לה אלא רק בדרך שדינה להגפילה ג' פעמים, ואיכא למיחש דילמא פשע בה, אבל בכלי שדינה בהגפילה פשע אחא, ליכא למיחש מדי כשהיה שלו, וגם למידן מדברין דהתעשה היא דילמא פשע ותשמש בה, ואין חוששין שחא יבנה, והטעם כיון דהוא כלי איסור לא יבנה וישתמש בו :

על

כן תשנה זו דשחא יבנה וישתמש בכלי הדרך הנעלה קודם הכשר שלו, אין לנו לחוש לכן, ויכול להשתות כלי זה בבינה, ואש"ג דדחא בה' פשח ס' תנ"א סעיף א', שכתב מרן ז"ל ומלנישן בפסח כמקום לנוע, שאינו רגיל לילך שם, כדי שלא יבא להשתמש בהם בפסח ע"ג, הם גבי חתך החמירו בכמה דברים, ושוד הם אן הכלים האלה אסורים אלא לזמן הפסח בלבד, ושם הישר נקרא עליהם, והא אחר הפסח ישתמש בהם כלי הנעלה, ולכן אם יהיו מטיים תחת ידו חוששין שחא ישתמש בהם, דלא אהא דעמיה מיניה, משא"כ כלי שהוא איסור ונפי הנעלה, אהא דעמיה מיניה, וידוע הוא שאין לזה הישר אלא ע"י הנעלה, וכל דלא עביד ליה הנעלה אהא דעמיה מיניה, ולא יבנה להשתמש בו :

מיהו

אש"ג ואין אגחט מדיבין לאדם כפי הדין למהר הנעלה הכלי, ולא ישהט כלי הנעלה אחר שפברו כ"ד שעות, עב"ז עלה טובה ודרך ישרה וטובה היא שלא ישהט בכשר שלו, ועליו תבא ברכת טוב, והע"מ יאר עיניו בחד טרטי, אה"ר :

שאלה ז'

שאלה מן תכמי הישיבה הי"ו. קדרה של בשר שנטלו בה בשר ביום ה' בערב, וכבודו יום שינו המאכל תמנה, והשאלה ריקנית כל הלילה, וביום שש צבוקר טעו וציגנו בה כוללים פס מעט תשאה, ואב נחט עליהם מים ואחר וטעו חבשיל בלופן שש בחבשיל שש' כנגד החמאה בלבד, אבל לא כנגד הכללים ג"כ, ואב אח"כ טוע להם שהיא קדרה של בשר, מה דיעו של חבשיל זה, ולכאורה נראה שהוא אסור כיון שהקדרה היא כמ' ויחא, והכלע שבה נעשה ככלל, ומתחם שאין ידוע כשה היא בלועה מהבשר לריך

ששים כנגד כולה כמ"ס מרן ז"ל בס' ל"ח סעיף ה' כפף ישנה ובה יוחא משערין ככולה, וכאן נבי קדרה נמי שאין לך קדרה שיהיה בהה שנתוכה ס' כנגד כולה, א"כ חבשיל זה אסור :

אמנם

יש להחיר. מ"ס מרן ז"ל ריש מי שאסור, דגם כזה אין לריך ס' אלא כנגד הכוזב שכלע יע"ס, והיינו משום דלפניה זו אין הבלוע נעשה נבלה, ובתב הרב קה"י י' למחך על סברה זו, הי"א דעבר לילה אחת שלא נתבשל נקדרה זו, כיון דכל"א איכא מרבוותא דסברי לילה פיגמא, ובדלקמן סמ"י ק"ג, והא עדיפה מהאם עב"ל, והביא דבריו מוה"ר ז"ל בכתביו לפסק הלכה, וא"כ הכא נמי כיון שעבר לילה אחת. על קדרה זו שלא נתבשל בה כלום, אין לריך לשער ס'. אלא כנגד הפתחה וסרי איכא כאן ששים כנגד הפתחה ומותר, ושוד יש ללרף ג"כ מה דס"ל להש"ך ז"ל. שם אות ב"א, דהנפ"מ יש להקל ולומר דבכלע לא נעשה נבלה יע"ס, וכ"כ תנ"א כלל י"ח אות מ"ד, והא דנ"ד הוא הפ"מ ומותר, ואש"ג דאין לא ק"ל בהש"ך נהא אלא כסתם מרן ז"ל שם, מ"מ הכא כ"ד דאיכא תרתי ליעת לילה אחת והנפ"מ יש להקל, וכן תנ"א בכלל ג"כ אות ה' סמך על סברה זו, דלינת לילה פיגמא למשום זמנה ס"ס, ובתב דומה לזה מלאחי פתגמא יעקב כלל ג"ס סק"ג, יע"ס :

ואין

לאסור החבשיל דנ"ד משום דסיגט תחלה הכללים נחתמה שיהיה כבר נבלה, ובשגבלתה החמאה נעשו גס' הם נבלה כמותה, וכמו דס"ל. למרן ז"ל בס' ק"ג סעיף ז' נקדרה הבלועה מבשר, וקודם שעבר לילה אחת חממו בה מים, דהנפ"מ נעשו נבלה יע"ס, והא נמי הכללים נעשו נבלה, ודרך לשער כנגדם, וכיון דליכא ס' כנגדם כמטאר בשאלה אסור החבשיל זה אינו, דכבר ידוע דכל האחרונים ז"ל פליגי על מרן ז"ל כזה, ופ"ל דאין המים נעשים נבלה, והם מהריק"ם בהנהיגו, ובש"ך ופ"מ ופ"מ וערך הבלתן, ובתב מוה"ר ז"ל בהנהיגו כ"י בס' ל"ב אות י"ב וז"ל, ולענין הלכה וכו' מיהו כיון שהאחרונים ז"ל דחו דבריו, יש למחך עליהם כהנפ"מ ולכבוד שנת עב"ל יע"ס, וא"כ ל"ד כיון שחא הפ"מ, יש למחך על המזכירים דסוכרים דלא נעשו הכללים נבלה, ואין לריך לשער רק כנגד החמאה, ומה גם דנ"ד איכא נמי ליעת לילה אחת ועברין ס"ס. ושוד איכא נמי כ"ד לך להקל, משום דלא טוע האיסור עד לאחר שנתוכף ההישר, ונעשה ששים, ובתב רמ"א בס' ל"ט דאם לא טוע האיסור עד שנתוכף ההישר, לא אמרינן מ"ג יע"ס, וא"כ הכא נמי הכללים לא נעשו נבלה, ואש"ג דהאחרונים דחו דברי רמ"א מ"מ יש לרשו לבריך לפנין ס"ס, וא"כ מכל הלין טעמי יש להחיר החבשיל דנ"ד, וכל זה כתבנו לענין הלכה, אבל לענין מעשה יורטי המורה, ותכמ"ה :

תשובה.

תחלה וראש אביע אומר על מה שכתבם בשם מוה"ר ז"ל בהנהיגו כ"י בס' ל"ב אות י"ב, שכתב כיון שהאחרונים ז"ל דחו דברי מרן ז"ל, יש למחך עליהם כהנפ"מ ולכבוד שנת, הנה זאת מן המודעים אחר המחילה מכבודו, אין למחך על דבריו אלו, ואנב שפיה כשב כן, יען כי מאחר שאגחט קבלנו הארואת מרן ז"ל, ובאן פסק הדין גלי שום חולק, וגם שהוא להחמיר, אפילו אם יבואו מאה אחרונים לחלוק עליו להחיר אן שומעין להם, כי אגחט מחייבים ללכת ס"פ הורואתו מכה הקבלה שקבלנו, חוץ מדבר שיש בו מנהג ברור שגחגט בו הפך, או גדול כה המנהג המוסקף על סברת המוסקס, ולכן ברין זה שפסק מרן ז"ל כשה"ס כשברם המחמירין, ולא הביא סברת המקלין אפילו בלשון ו"א, או י' מי שאמר, אין אגחט יבולין לוח מדבריו, ומה שיטות יש להכרעה זו של הפ"מ בשנין זה, מאחר שהוא

משנחנך כחאי סברה כלל לעשות כה ס"ם, ורק אי איה
לן ס"ם גמור תהיה סברה זו לפניה, והש"ת יאר עיניו
כאור חורשו, חכ"ר :

שאלה ח'

שאלה, ראובן חשב סגנון יע"ת, כהן לשמין
חשב בנחל יע"ת שיקנה לו חמשה של גיסי
למחור, שימכרה בעיר סגנון לגיסי, ושמון קנה לו
חמשה מערב כה חלב כהמה סגנון ביה, כדי שיחפרנו
יפה, והניחה בכלים ושלחה לסגנון לך ראובן, וכבשה
לך ראובן רגלים והבין שזו החמשה מערב כה חלב, והרי
יש כאן חפרונה כשר בחלב האסור בהנאה, ושאל על זאת
לחכם אחד שוכר ארצה. שגמלא סס, והל"ל שמועד למכרה
לגריס, מפני שזו החפרונה נגמס, וכיון שהיא נותן טעם
לפגם מוקר בהנאה, ועל פיו של זה מדר ראובן מקלה
ממנה, וכשאר אל"ל הרוב ממנה שלא נמכר, ומחמה שחפרנו
אל"ל רנה ראובן לחור ולכשלה פעם שנים, כדי שיחפר
עליה עוד חמשה טובה ונקיה, ועי"ה חתך כחור, ואורה
לו לחור חכם שמועד לו לכשלה ע"ג גוי, וק עשה, וכשלה
ע"י גוי פעם שנית עם חספת החמשה שחפרו עליה.
ומה דכתיב וכו' כה חכם אחר שוכר ארצה לעיר סגנון,
ויספר ראובן לפני דבר זה, ואל"ל החכם שאסור למכרה
כי אסורה בהנאה מוסס כב"ה, ולרין לקבול ארצה, ושמה
ראובן שואל איך יעשה, אם האמה דכרי זה החכם המי
שמועד אסורה בהנאה, והנה יש כזה הפסד גדול, כי זה
הכשאל שלא נמכר עולה סך גדול ומרובה. יררנו המורה
ושמ"ה :

תשובה, מה שאמר החכם הראובן לראובן דמותר
למכרה לגיסי וארצה אסורה בהנאה, מפני
שזו החפרונה נגמס, עשה כזה העעם של ההיחור, כי
באמה חפרונה זו אינה פגומה, כי כחלן וככ"ה אלו החכילים
מעריכים עם החמשה חלב כהמה כשכיל הרחוקים, כי
החלב הוא כחל הרבה מן החמשה, והרי חפרונה זו נחלטה
הסב אל הגיסי, ורק אחר שחפרו חפרונה זו כמה
ימים נרגש בה פגם קלמ מדר יסין המלב של כהמה החפרונ
שם, כי החלב פגשו להפגם אחר יסון, וזה הפגם הוא
מחמה יסון נוש עליה, ולא מדר חפרונה החמשה, ולכן
אחר שחפרה חפרונה זו בהנאה כשנכשלה, אין הפגם
הזה הגעשה מחמה יסון חלק החלב מלל ארצה מאסור
הנאה שיהיה בה, ע"י כשלה סגנון כחור :

ודנה כדע, והגוף עליה ס' פ"ה ס"ק ס"ז ס"ל טעם
פגום כב"ה אסור, ומלקו עליו הגוף שפ"ד והגוף
ח"ד, וכל דאילו כב"ה ג"ה טעם פגום חסר, וכן
הגוף חקל י"ד ס' ע"ג חקד עולם ככלוף הכרס וכב"ה
חסר או אסור, והפלה דמותר, וכבר ראשונה מהרב
פלאי דברי הרמב"ם בפרק ס"ז מה"ל שכתב להדיה
נמל"פ כב"ה וכלוף הכרס שרי ע"ה, מיהו כל זה הוא אם
נחפר כב"ה פגום כדבר אחר, דאמרינן כיון שהוא פגום
אינו אסור את דבר זה שגסרנו עמו, אבל חפרונה
כשר בחלב עמו, אישלו אם נפגם לא האסר
מאסור שלו, וכן מפרש להדיה בחשבת מהר"ל כ"ה
ז"ל ס' פ"ח, דדוקא אם נחפר כב"ה כדבר אחר
שפגום אחר, אמרינן נמל"פ מותר ואינו אסור לחורו דבר,
דבר מר בחלב עמו אין לו חקנה כפגם אחר עירב ט
דבר מר וכיוצא שפגמו אינו מותר כזה, וכשאר באסורו
הקדום בגלילה ובהנאה, וכן רש"י להגוף יסון ז"ל
בשאלת יעב"ז ח"ה, כדוק המבונה דס' קל"ה, ששאל
דברי פס"ז כס"י ליה ס"ק ס"ז, מה שנתקפה מדבר רמ"ה
ז"ל דס' פ"ג, גבי בורית, וכבר ע"ד ח"ל לק"ת דכ"ה
ודא

הוא פסק לאסור בכל גומא, והכרעה זו של ס"מ לא
אמרוהו אלא בהיכל דמין ז"ל סמס כסברה זו, והכ"ה
סברה החולקין בשם י"ה אמרס, או עשין הכרעה כוחה
לומר דעתו של מין ז"ל מיו סבי להחיר כהפ"ה, מאחר
שגד דעה השניה ג"ה, אך ענין זה לא זכר סברה החולקס
כלל, ובר"ה סברה האסורין כסמס, ודאי דעתו לאסור
בכל גומא :

דנה כי ק ברור כשגם, שרבר זה שכתב חס"ר ז"ל
על דין שסמין מין ז"ל כס"י ק"ג אגב טעמיה
שחטם, והכר תקדמת דנה כהפיה חס"ר ז"ל בחיים, שלא
לי הקעמרים של סגנון על ס"ע יו"ד מס' ח' ער ס'י
קכ"ג, וי"ן כשקא אמת את כל המקומות אשר כהב כהס
גילוי דעת, ופשוטו הגולה כק עמגי לטין כסס, ולא
סברא שימתי כהס כס"ד, וסגנון על דברי מל"ה מקומות
ופשוטו שבכלל הספרות היא כהפיה על ר"ז, ורשמי
כל דבר ששיר לרבע או חמש קעמרים ושלחה לו, אך
באשר פרק היה לו חלי, ולא נה לכמה"ד כמה ימים, ונא
ימי שריס ופסח לחריסס, ולא ראה הקעמרים שכתבתי,
ומה דכתיב וכו' חורו ולקחו הקעמרים להוסף כהס
דברים, וכשאר אל"ל, ולא אמרתי מל"ה לטין כהס חס"ר
ז"ל כלל, ומחברו עם כמה ייחוד, ולא נמלא לשלח אל"ו
ח"ה, וכן זכר א"י כי כע"ס אמרתי לו שני דברים, ואמה
מסס מה שגב קלמס הסור כדון כהפגים של היור"ע,
ותקף ומד ס"קו הדבר כקעמרים שלו, קך א"י זכר, ודכ"י
אל"ס יס"ו שחריס אל"ל מעלמס למחמה :

ואשר כשכתב לעשות ס"ס ע"פ סברה האמרים דלילה
אמה לכרה שנתמ, כהה כה סגנון מה שירינו
בארצות אסור וס"ר אין עשין מסברה זו פסק נחור, כי
סברה זו הלגה מדר, ורק חשיל לטוף כה סגנון, ואשר
כתבסם עוד לפשה סק ממה סברה ס"ק מ"ק כ"ה
דכב כהפ"ה י"ס להקל ולומר דבלוט לא נפשה
כגלה, וחס"ר דק"ל כסמס מין דלית ליה סברה זו,
אמס חכמס לעשות מוס ס"ס, הנה כדוד יזוע לכ"ה
גדולי האמרים שהיו בדורות שלפניו שהיו גדולי הדור,
ה"ה הגוף מפרס"ל ז"ל כשחמס יו"ס ס' י"ה, ותק"ל כיו"ד
ס' ח' ובהסודות כדור ס' כ', כחור דאין לעשות ס"ס
נג סברה מין ז"ל, מיהו אמתו פה שריס כג"ה יע"ל
מסנינו לעשות ס"ס נג מין ז"ל כדכ"י הגוף ח"ה ז"ל,
אך כל זה הוא דוקא כדבר שיש בו סק אחר מדר עלמו,
ודט נג מין, ורק הסק הכ' כלכד הוא נג סברה
מין ז"ל, עבדינן ס"ס כה, וכמו ענין ס"ס שביא הגוף
דד"ל ז"ל כחמ"ר יו"ד ס' מ"ב אה ט"ו, דסק ח' הוא
א שפ"ר או לאו, ואח"ל רל שפ"ר אשכר הלכה כגדולי
עולם המכשרים שחיי מרח פ"ה, דכ"ה ח"ד סק כלכד
הוא נג סברה מין, והי"ו טעמא דאמרינן אשכר נג
מין ז"ל ויהי כה"כ לפסק כהכשרין, מפני שהוא סק
א שפ"ר, וכמ"ס הרב דבר מהש ז"ל ח"ה ס' כ', ושד
עין לו כח"ה אה דף כ"ב ע"ה, אגל אם השני ספיקות
הס סק מין ז"ל לא עבדינן ס"ס, וזה כדור ופשוט, על
ק אין לכס לעשות ס"ס, כה"ה ששני ספיקות הס סק
סברה מין ז"ל גם ודאי לא נעלם ממעלמס, מ"ס הגוף
דד"ל ז"ל כחמ"ר יו"ד ס' ע' אה כ', דכשחמס מין
לאשכר, וח"ה כה"ה סברה י"ס מ' שמוזר להחיר, לריבין
אמתו לפסק לאסור אשילו כהפ"ה ע"ה, וח"ה כק דס'
ל"ה ס"ה סמס מין כחמ"רין, אך לפסק כן אשילו כהפ"ה :
ואשר כהפגם סברה ח' שביא רמ"ה כס' ל"ה, ראה
לא טרע האסור עד שנסק ההיחור לא חמרינן
ח"ה, לא דעתו מה חוטלת מלמס כסברא זו לגידן שלמס,
ועד הלך מסיקרא סברה זו דחיה היא וכל האמרים
מחו לכ אמתו, ופשוט הסודות. ש"ה שריט סק זה, ולא

באר הגולה

מ סס וסס ופי' יצנה שיער זה צלוחו יוס צהיתר קודם שיער זה החל. ג הרש"א סס צסס הרמב"ן דס"ל ללא אמר' צנלוע הדיעה נעשית כצלה. ס חטובת דער צר רב אפי' ובר' יונה דמי' שיעור הסוד יון החורה הולין דף צ"ח. ע זיינדיג לעיל צסיון פ"ו. פ זיינדיג לעיל צס"ו צ' צל' קהל.

יומא שניער בה ובלעה כזית חלב ואחר כך ניער בה קדרה של בשר אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה: (ולא אמרין גבי כלי חתיכה נעשית נצולה מפילו אם נייערו צו איסור (ר"ן צסס הרמב"ן) מ אבל כף ישנה וב"י משערין בכולה (דכל מה שצלע נעשית איסור וזה ידעינן כמה צלע) (שם) : ויש מי שאומר שגם בזו אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה: הגב והסבירא ראשונה עיקר כמו שנבאר לעיל גבי טיפת הלז שפלה על הקדירה ויש שאין מחלקין צ"כ קף וכן נהדש רק צין כלי חרס לשאר כלים (מרדכי פי גיוד הנשה) ואומרים דבכלי חרס דמי הפכי להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרין הכלי נעשה נצלה אבל לא צבאר כלים ועוד לחוש להומרא וצ"כ ס"ו ל"ב: ך . כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר צריך ששים חצאי זיתי היתר לבטלי: ך . ביצה שיש בה אפרוח או טפת דם שנתבשלה עם אחרות צריך ששים ואחת לבטל פליטתה: ך . כחל מתבטל בתשעה וחמשים: הגב כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים צבשים מלבד חמץ צפסה ויין נסך כאשר נבאר בהלכותיהם (עור) וצלבד שחתיכה אינו נותן טעם בקדירה אבל אם נותן טעם צלוחת קדירה והוא אסור מנד עומד אפילו צאלף לא בטיל

כף ה ח י י מ

אלא צין הדש ליתן וכמו שפסח השי"ע והסכים לדברי מורים ז"ל צבגה. (ט) סעי' ו. כהני זית של איסור שנתערב צהיתר וכו' דקיל חני שיעור גמו אסור מה"ט הגב צלוח לוקין עליו. ש"ך ס"ק כ"ג. לה"פ א"ו ך' שפ"ד א"ו כ"ג. צ"ל ח"ג צעמ"ז א"ו ל'. (ע) שם. כהני זית של איסור וכו' ואפי' צאיסור דרצין. ע"י סק"ע. פרי"ח א"ו ך' לה"פ א"ו כ"א. לה"פ צבטי' זה. הו"ד א"ו ע"ז. שפ"ד סס וכתב דבכ"ג צבגטי' א"ו ל"א ר"ב לעשות פלוגתא צין בע"ז והש"ך וצבלי' א"ו י"ח העתיק דבריו ואינו אלא דגס דעת הש"ך כן דלפי צאיסור דרצין וחני שיעור צעין ס' יעו"ש. צ"ל סס א"ו י' ערוך השלחן א"ו ס"ו. צ"ל א"ו ס'. (עא) סעי' ז. ציבה שיש בה אפרוח או טיפת דם וכו' עיין לעיל ס' פי' סעי' ה' וצדבריו נב' כי סס נתי' כל דיני ציבה שיש בה אפרוח או דם יעו"ש. (עב) סעי' ח. כהל מתבטל וכו' עיין לעיל ס' ו' וצדבריו נב' כי סס נתבאר כל דיני כהל יעו"ש. (עג) שם הגב. כל האיסורים הנוהגים צזה"ז כונס מתבטלים צס' פי' צין של חורה צין של דצריכה. כ"כ העור והרש"א דלא כהרמב"ם שסובר דאיסורים צו דצריכה מתבטלים צ"ע כמו כהל וכתב צ"י צסוף הכ"י ש"כ דעת כל הפי' שלא חלקו צין איסור חורה לאיסורי סופרים. ש"ך ס"ק כ"ז. פרי"ח א"ו כ"ג. לה"פ א"ו כ"ב. צלי' א"ו י"ע. הו"ד א"ו י"ח שפ"ד א"ו כ"ג. צ"ל סס א"ו ה' ערוך השלחן א"ו ס"ח. צ"ל א"ו ס"ג (עד) שם צבגה. מלבד חמץ צפסה וכו' והוא דהשמי' ברצ ערלה אפי' דפשוט צמשנה וכל הפי' וכן לקמן ס' ר"י דשיעורא דערלה צמין צמינו צמחחים. אפשר דתנא ושייר א"י לא צא אלא לומר חוץ מחמץ צפסה ויין נסך שיעורן צמשהו. ש"ך סוף ס"ק כ"ז. (עה) שם צבגה. אבל אם נותן טעם צלוחת קדרה וכו' ולכן מלא ותצלין וכו' אינם צעילים צס' כלומר דכל האיסורים דעלמא לא עבידי לטעמא ומן הסהס צעולים צס'

שאר דברים לרין ס' לצבל כל מה שנתהצ מהכף צקדרה דלא ידעינן כמה צלע אבל אי ידעינן כמה צלע לא הוי לרין לשער אלא נגד הצער וההנצ כגון אם נייער צה כזית של צער ואח"כ ציומו נייער צה כזית הלז א"ל אלא ס' נגד הצי זיחוס. ש"ך ס"ק י"ז. פרי"ח א"ו ע"ז. לה"פ א"ו י"ז. צלי' א"ו ע"ז. הו"ד א"ו י"ג. צ"ל ח"ג א"ו צ' ערוך השלחן א"ו ס"ה. (סד) שם. ויש מי שאומר שגם בזו א"ל אלא ששים לצבל הכזית וכו' דס"ל דלצבי דער צנלוע לא אמרין הני"ג. ש"ך ס"ק י"ע. פרי"ח א"ו י"ח. לה"פ א"ו י"ח. כריתו א"ו י"ח. הו"ד א"ו י"ד. (סה) שם הגב. והסבירא ראשונה עיקר וכו' והכי ק"ל כיון דכן סחס השי"ע והלכה כסתם ור"ל אפי' נספרדים הכולכים על פסק השי"ע ואפי' צכפ"מ והגם צכתב השי"ע ויש מי שאומר וכו' כבר כתב המהצ"ר לעיל ס' ע' א"ו צ' דהיכא צסותה השי"ע לאסור ואח"כ כותב צסס י' מי שאומר להכשיר וכו' להחמיר אף צכפ"מ יעו"ש והכל כיון שכן הסכים ג"כ מורים ז"ל א"כ מדינא יש לאסור גס צכפ"מ. (סו) מיהו היכא דערב לילה אי' משייער צה צער ואח"כ נייער צה כזית הלז ואח"כ נייער צה קדרה של צער יש לסמוך אסבירא שנייה ולהחיר וא"ל ס' אלא דוקא כנגד כזית הלז צנלעה דכיון דאיכא רצוחתא דצלא"כ ס"ל דלינה לילה פוגם כמ"ש צצ"י סס"ו ק"ג וא"כ ה"י נימא הכי ולסמוך על המתירין. קב"י צסע"ו זה. צ"ל א"ו י"ע. (סז) שם צבגה. ואומרים דבכלי חרס להפריד האיסור ע"י הגעלה אמרין הכלי נעשה נצלה וכו' היינו כצלע איסור אבל כלי חרס הדש צלע הלז או צער לצד לא ש"ך י"ג דהא אפי' צחתיכה וכו"ג לא אמרין צכ"ג דני' כיון דעדיין כולו היתר. ש"ך ס"ק כ"ב. פרי"ח א"ו י"ע לה"פ א"ו י"ע. הו"ד א"ו ע"ז. (סח) שם צבגה. ועוד לחוש להומרא. ר"ל דבכלי חרס אפי' חדש אמרין י"ג וכו"ד כצלע איסור כמ"ש צא"י הקודם ומשמע ה"ד צמקוס דליכא הפסד אבל צמקוס דאיכא הפסד חוץ לחלק צין כלי חרס לשאר כלים

אמרינן שהכלי נעשה נבילה כי אף ההתר שלו נעשה איסור ובעינין ס' כנגד כולו ובכלי חרס שאינו חוזר להכשרו ולפעמים אף בכלי שטף כאשר נפרש לקמן בסימן מ' רש"ל פרק גיד הנשה סימן ל"ו, ועיין בט"ז.

[פ.ט.] (סח.) הא דכלי חרס אינו חוזר להכשרו היינו כשבלע איסור אבל כלי חדש שבלע חלב או בשר לבד לא שייך נעשה נבילה כו'. ש"ך.

[צ.] (סז.) ולענין הלכה: רב"י בס"ה לא הביא לא סברת הראב"ד ולא סברת המרדכי כי אם סברת הרשב"א והרמב"ן ולא הכריע ביניהם. ובספר המפה כתב והסברא הראשונה עיקר, ויש שאינם מחלקים בין כף ישן לחדש רק בין כלי חדש לשאר כלים ואומרים דבכלי חדש דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשית נבילה, אבל לא בשאר כלים וטוב לחוש לחומרא, ע"כ. נמצא לדעת הרב מדלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה אפילו בכלי הבלוע וצריך לשער בכולו והיינו דוקא בכף ישנה ובת יומא דלא ידעינן כמה בלע אבל בכף חדשה או שאינה בת יומא וידעינן כמה שיעור בל' אפילו ניערו בו איסור אין צריך ס' אלא לבטל את הכזית שבלע ומחמת חומרא כ"ח אפילו חדש וידע מה שבלעה צריך ס' נגד כולו, וכן הסכים ט"ז דבכ"ח אפילו חדשים נעשים נבילה, וכן הסכים רש"ל בפרק גיד הנשה סימן ל"ו אלא שפסק דאפילו בכ"ח החדשים וידעינן כמה בלע לא משערין אלא במאי דבלע ושניהם הושוו שלא לחלק בין בשר בחלב לשאר איסורים דבכלהו בכף ישנה אפילו של מתכת וידעינן כמה בלע צריך לשער בכולו. וכתב בת"ח כלל נ"א ס"ב דבמקום הפסד יש להקל בכל האיסורי' מלבד בבשר בחלב כי רוב הפוסקים הסכימו דלא אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבילה רק בבשר וחלב ואף על גב דאנו מחמירי' מכל מקום בכלים אין להחמיר והב"ח פסק דהיכא דלא ידעינן כמה בלע כגון בכף ישנה של בשר שניער ביומו כזית חלב (וביומו כזית חלב) וביומו חוזר ותחבו בשל בשר והוא הדין בקדירה בכ"ה, אי נמי בכף ישנה של בשר שהוציא זכוב וחוזר ותחבו בקדירה צריך ס' כנגד כל הכף וכנגד כל הקדירה דאין לחלק בין בשר בחלב לשאר איסורים למאי דק"ל כר"ת ור"י אלא דבהפסד מרובה או לכבוד שבת או לעני יש להקל בכלי עץ ומתכות אבל בקדירה ובכף חדשה אין להחמיר כלל אפילו בכ"ח ואפילו בבשר וחלב ושלא בהפסד מרובה, וזה ע"ד רש"ל, וכן הסכמת הש"ך. וסיים, ומכל מקום נראה דבישנה יש להחמיר כאותם הפוסקים והמחבר מכללם דנעשית נבילה אפילו בדבר שיש לו התר בהגעלה

ובלעה כזית חלב, ואחר כך ניער בה קדרה של בשר, אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. (י"ז) ולא אמרינן גזי כלי חמיכה נעשית נזילה, מפילו אס ניערו צו איסור (ר"ן צ"ס הרמב"ן) (י"ז) אבל כף ישנה ובת יומא, משערין בכולה (דכל מה שזלע נעשית איסור, ולא ידעינן כמה זלע). (צ"ס). (י"ח) ויש מי שאומר שגם בזה אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה. הגה: והקצרה ראשונה עיקר, כמו שנתבאר לעיל גזי טיפת חלב

נעשית נבילה אם כן האי כף שהיא בלועה מבשר וחלב נעשית נבילה ואם כן צריך לשער כנגד כל הכף, הא ליתא, דכיון שטעם הבשר שהיה בלוע בה מקדם בכף ישנה זו היא פגום שהרי אינה בת יומא, אם כן הוה ליה כמאן דליתיה, הילכך לא בעינן אלא ס' כנגד הזית חלב בלבד. **י"ז** ולא אמרינן גבי וכו' לכאורה נראה דאין כאן מקום להגה זו, שהרי דבריו ז"ל הם דברי הרמב"ן ז"ל וכמו שציין הרב בעצמו, והכא קיימא רבינו לסברת הרשב"א, ומקום הגה זו שייך אחר מה שכתב רבינו, ויש מי שאומר, שהיא סברת הרמב"ן שם ביתו, לומר ולא אמרינן גבי כלי וכו' שהוא טעם הרמב"ן. **י"ז** אבל כף וכו' כלומר שהיתה בלועה כבר מבשר עד שלא ידע כמה בלע וכו' ביום ניערו בה בשר ואחר כך חלב ואחר כך בשר, דהשתא טעם בשר ראשונה היא לשבת, וכשבלעה חלב נעשה בשר בחלב, אם כן כל טעם הבלוע בכף היא נבלה, הילכך כשחזר וניער בה בשר צריך ס' נגד כל הכף דבמאי דנפק מינה לא ידעינן. **י"ח** ויש מי שאומר וכו'. סברת הרמב"ן הנזכרת לעיל היא, וסתם לן רבינו בתחילה כסברת הרשב"א, כיון שהטור סתם כוונתיה, והרב כנסת הגדולה כתב בהב"י אות ס"ו ז"ל, ולענין הלכה, רבינו המחבר בספר הקצר הביא סברת הרשב"א והרמב"ן ולא הכריע עד כאן, ולדידי אין הכרעה גדולה מזו שדעתו לפסוק כהרשב"א, מדנקט סברתו כסתם כפי הכלל דסתם ואחר כך מחלוקת, וכמה שכתב הרב בעצמו לקמן בסימן ק"ג בהב"י

ממנו. אלא שלא ראיתי להאחרונים ז"ל שהרגישו מזה, ומשמע דכנגד כל הזית משערין כיון דלא ידעינן כמה נפיק מיניה, דומיא דכחל, וכמו שנתבאר בסעיף שלפני זה, הכי נמי אמרינן בכף זה כיון דלא ידעינן כמה בלע. וז"ל הרשב"א שהביא רבינו בבית יוסף, היכא דניער בכף חדשה כזית חלב ואחר כך תחבה בבשר אין צריך אלא ס' בחלב הנבלע בה, דהא ידעינן כמה הוי, וכן הדין אם ניער כזית חלב בכף ישנה שאינה בת יומא, אבל אם היתה ישנה ובת יומא, יש לומר דחזר כל מה שבלוע בתוך הכף מבשר בחלב כחתיכת נבלה ובכולה משערין, דבמאי דנפיק מיניה לא ידעינן, אבל הרמב"ן כתב דמסתברא דלא אמרינן בבלוע חתיכה עצמה נעשית נבילה ואין משערין בין בישנה בין בחדשה אלא במאי דבלעה לבד עד כאן לשונו, והר"ן הביא גם כן שתי סברות אלו ונראה שהוא נוטה לסברת הרמב"ן ז"ל, ורבינו סתם כסברא ראשונה עד כאן לשון רבינו בב"י. וביאור דבריו שבכאן כך הוא, אם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה שעדיין אינה בלועה מכלום, או ישנה ואינה בת יומא דהשתא אותו טעם הבלוע בה הוא פגום והוה ליה כמאן דליתיה והיינו כחדשה, שניער בה כזית חלב ואחר כך ניער בה תוך מעת לעת קדרה של בשר, אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה, כלומר כאילו כל אותו הזית חלב שניער בתחילה בלעה הכף, דכיון דלא ידעינן כמה בלעה משערין בכל הזית ולא אמרינן כיון דבבשר בחלב לכולי עלמא חתיכה עצמה

גמי טיפת חלב שנפלה על הקדירה. ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחדש רק בין כלי חרס לשאר כלים (מרדכי פ' גיד הנשה) ואומרים דכלי חרס דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נכילה אבל לא נשאר כלים וטוב לחוש לחומרא וע"ל סימן ז"ב:

ו כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר צריך ששים חצאי זיתי היתר לבטלו:

ז ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות צריך ששים ואחת לבטל פליטתה:

ח כחל מתבטל בתשעה וחמשים. הגה כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים מלבד חמץ נפסד ויין נסך כאשר נמצא צלכותיהם (טור). ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם נקדירה. אבל אם נותן טעם נאחזה קדירה והוא אסור מלד עמו אפילו צלף לא צטיל כל זמן שמרגישין טעמו.

זבחי צדק

דבריהם בעו ששים. מרן ז"ל בסוף זה הסימן, ש"ך סקכ"ו, פר"ח סקכ"ג, בית לחם יהודה סקי"ט, שפ"ד סקכ"ו, חו"ד חידושים סקי"ח.

סד. שם בהגה ובלבד שהאיסור אינו נו"ט בקדרה אבל אם נו"ט באותה קדירה וכו'. שומן של איסור אם נפל לתבשיל, לא מקרי מידי דלטעמא עביד, הגם דהוא מטעים המאכל וממתיקו, מ"מ אינו נרגש כל כך כמו דבר חריף, ובטל בששים כמו כל האיסורים. ט"ז סקי"א, מנחת יעקב כלל פ"ה סקס"א, בית לחם יהודה סקכ"ב, כנה"ג הגה"ט אות מ"א. והא דאמרינן דשומן לא מקרי עביד לטעמא ואם יש ששים בטיל, היינו דמותו לטועמו ישראל, דמסתמא בששים אין בו טעם, אבל אם טעמו ישראל וראה שיש בו טעם, אין הכי נמי דאוסר אף ביותר מששים כל זמן שמרגישין טעמו, מה שאין כן במלח ותבלין מסתמא אסור ביותר מששים. מש"ז סוף סקי"א, חו"ד חידושים ס"ק י"ט.

סה. שם בהגה והוא אסור מצד עצמו אפילו באלף לא בטיל וכו'. י"א דשומן של בשר שנפל לתוך מאכל חלב, חשוב איסורו מחמת עצמו, ואם הוא עביד לטעמא אסור. מנחת יעקב שם סקס"ג. וי"א דשומן של בשר שנפל לחלב לא חשיב איסורו מחמת עצמו, דאין האיסור מצד עצמו אלא מכח תערובת,

נט. מיהו היכא דעבר לילה אחת משניער בה בשר ואח"כ ניער בה כזית חלב, ואח"ז ניער בה קדירה של בשר, יש לסמוך אסברא שנייה ולהתיר, ואינו צריך ששים אלא דוקא כנגד כזית חלב שבלעה, דכיון דאיכא רבוותא דבלאו הכי סבירא להו דלינת לילה פוגם כמ"ש מרן ז"ל בב"י סוף סימן ק"ג, ואם כן הכא נמי נימא הכי ולסמוך על המתירין. קהל יאודה סעיף ה'.

ס. סעיף ו' כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר צריך ששים וכו' לבטלו. ואפילו באיסור דרבנן. פרישה, ט"ז סקי"ט, פר"ח סק"כ, בית לחם יהודה סקי"ח, הלכה פסוקה אות ו', חו"ד חידושים סקי"ו, שפ"ד סקכ"ג וסיים דגם הש"ך סבירא ליה הכי עי"ש.

סא. סעיף ז' ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם וכו'. ועיין לעיל סימן פ"ו סעיף ה' בדברינו אות כ"ט ול' ול"א דשם נתבארו דין ביצה שיש בה אפרוח או דם עי"ש.

סב. סעיף ח' כחל מתבטל בחמישים ותשעה. עיין לעיל סימן צ' דיני כחל.

סג. שם הגה כל האיסורים וכו' כולם מתבטלים בששים וכו'. בין איסורים של תורה בין של דבריהם כולם בעו ששים, ודלא כהרמב"ם ז"ל שסובר דאיסורים דרבנן מתבטלים בחמישים ותשעה, אלא גם של

אז יהיה מדומע. ואין הלכה כר' אליעזר: ו אין המדומע מדמיע אלא לפי חשבון כגון שנחשב שאתים של תרומה בעשרים סאין חולין ונהיה כל המדומע עשרים ושתים סאין. אם נחשבנו אחת עשרה סאין ממנו נפסח ממאה חולין אחרים אזי גם כן והיה הכל מדומע, שהרי נחשב עשרה סאין של מדומע יש סאה אחת של תרומה נלכד: ואין המחומר מחמיץ אלא לפי חשבון. העיקר אלנו ששאר של תרומה אם יש בו כדי לחמץ ולש בו עיסה ונחממה, הרי כל אחת העיסה תרומה, ואין משערין אחת או לא במאה ולא במאתים, וזה יתבאר בפרק שני של מסכת ערלה (מ"ד). ואומר שאם היחה למשל אוקיה של שאור מחמיצה ליטרה אחת של קמח, ולש שמי ליטרין של חולין בשמי אוקיות של שאור תרומה ונחמץ הכל ונהיה תרומה, הרי תנא זה אומר שאם לקח מאותה העיסה המחוממת שיעור אוקיה ולש זה ליטרה של חולין אינה נעשית תרומה, עד שיקח מאותה העיסה הראשונה חזיה בדקדוק וילוש בו ליטרה של חולין, שבו יהיה בו משאר של תרומה המקורי אוקיה, והוא השיעור שמתחמץ לליטרה אחת. ואין המים השאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון העיקר אלנו שלשם לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה, ובתנאי שיהיה המקוה פחות מארבעים סאה שהוא שיעור מקוה, ולא נלשם שיעור זה אלא נאומן מים שאובין. אבל אם היה בו ארבעים סאה, אפילו מילא כל היום צדדים ושפך לתוכו אינו נפסל. וזה יתבאר במקומו (מקואות פ"ג ופ"ג). ואם נפלו שלשם לוגין אלו מארבעה חמשה כלים אינן מצטרפין, ואין פוסלין את המקוה עד שיהיו משלשה כלים או פחות. וזה דעת יחד והוא דחוי, וכך אמרו בגמרא תמורה (י"ג ב) לפי חשבון כלים ויוסי בן חוני היא. אבל דעת חכמים שהן מצטרפין ופוסלין כמו שיתבאר במסכת מקוות (פ"ג מ"ד).

פירוש מהר"י בן מלכי צדק

וז נקרא מדומע, עתה אם תפול מאותו מדומע למקום אחר, סאה ב"י סאין, תעלה, לפי שאינו מדמיע אלא לפי חשבון ואין בכל אותה סאה תרומה אלא עשירית ו"י סאין הן ק' ידות במדה ותעלה, אבל אם נפלה בפחות מ"י סאין ודאי דמע הוי. ואין המחומר מחמץ. פי' לאסור. אלא לפי חשבון. ולאפוקי מדר' אליעזר דתנן (ערלה פ"ב מ"א) שאור של חולין ושל תרומה שנפלן

פירוש הרא"ש

אחד ממאה ואחד תרומה והשאר חולין והרי בטל: ו לפי חשבון. (שי"ט) [שלן] תרומה נסאה זו של דמיע בעיני מאה שיעורין לנטלה בין מן החולין שנפלה בן זין מהחולין המעורבים צלוחה סאה, כגון אם נפל מחמלה סאה של תרומה לתוך כ"ג סאה של חולין ונדמעו ממנה כל סאה וסאה שיש שם אחד מכ"ד שדה תרומה והיינו לוג, וכשחזר ונפל מאותו דמיע סאה לתוך חולין אחרים אם יש שם ע"ז לוגין מצטרפין עם כ"ג לוגין [שנפלה זו] ומבטלין לוג של תרומה, וסיפא זו לרבנן אינצטריכא: ואין המחומר מחמץ. כגון עיסה שהחממה בשאר של תרומה הרי כולה כר"ן לאלפס חולין סוף פרק כל הבשר כסוגיא דטיפת חלב (וב"ט) כר"ש. ד"ה מדמע. מצטרפין עם כ"ג לוגין שבסאה זו כר"ן ודעת הרמב"ם דהחולין

ואין המדומע מדמיע [אלא] לפי חשבון. לפי מה שיש תרומה נסאה זו של דמיע בעיני מאה שיעורין מן החולין, אבל ק' סאין לא בעיני [דלח] נחשב כולו תרומה לאסור החולין שמיים. כגון אם נפל סאה תרומה [נחמלה] לתוך כ"ג סאין של חולין נדמעו ועכשו כל סאה וסאה שאתה נוטל משם הוי אחד מכ"ד שבו תרומה דהיינו לוג, וכשחזר ונפל סאה מאותו דמיע לתוך חולין אחרים אם יש שם ע"ז לוגין מצטרפין עם כ"ג לוגין שנפלה לפחות ממאה ונדמעו ונפל מן המדומע למקום אחר רבי אליעזר אומר מדמעת כתרומת ודאי וחכ"א אין המדומע מדמיע אלא לפי חשבון ואין המחומר מחמץ אלא לפי חשבון* ואין המים שאובים פוסלין את המקוה

* דהא ליקוטים להזן עמוד ש"מ. שינויי נוסחאות: 1 השאובין. ד"מ.

עין משפט נר מצוה
ו מ"י פ"ג מהל' תרומות הל' ג.
ז מ"י פ"ד מהל' מקואות הל' ב
ופ"ה הל' א סג עשין רמח
עוש"ע י"ד ק"י לא סעיף טו.

רמב"ם דפוס ישר
ו אין המדומע מדמיע אלא לפי חשבון, כיצד אתים של תרומה שנחשבנו בעשרים סאין חולין הרי כל זה המדומע כ"ב סאה אם נחשבנו ממנו י"א סאה בפחות ממאה חולין אחרים או יהיה הכל מדומע לפי שי"א סאה של מדומע יש בהן סאה אחת של תרומה בלבד: ואין המחומר מחמץ אלא לפי חשבון, העיקר אלנו כי שאור של תרומה אם יש בו כדי לחמץ ולש בו העיסה והחמיצה שאותה עיסה כולה תרומה ולא נשער אותה לא במאה ולא במאתים ועוד יתבאר זה בפרק שני ממסכת ערלה ואומר שאם יהיה על דרך הרמיון אוקיא של שאור תחמץ ליטרא אחת מקמח ולשו ב' ליטרות מחולין בב' אוקיות משאור תרומה ונחמץ הכל והיה תרומה אומר זה התנא שאם לקח מו העיסה החמורה שיעור אוקיא ולש בה ליטרא של חולין אינה תרומה עד שיקח מאותה עיסה הראשונה מחייתה בשוה וילוש בה ליטרא מחולין שיש בו משאר של תרומה העיקר אוקיא והוא השיעור המחמץ לליטרא אחת: ואין המים השאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון. העיקר אלנו שלשם לוגין מים שאובים פוסלין את המקוה ובתנאי שיהיה המקוה פחות מארבעים סאה שהוא שיעור מקוה שלא יגמור אותו המקוה אלא באותן המים השאובין אבל אם יש בו מ' סאה אפילו

הערות לר"ש

21 כנרצ"ל עפ"י הגמ' שם.
ובר"י: מוקי לה כרבי אליעזר
בן יעקב דחניא וכו'. 22 בכ"י:
דתנן.

הערות לרא"ש

1 כנרצ"ל. 2 פי' דהאי כבאלר'
אליעזר לא איצטרין דמכ"ש
דמתניתין דלעיל שמעת ליה
(הגה"ה במלאכת שלמה).

ליקוטים

ו. במשנה. ר"א אומר
מדמע. י"ל טעם דר"א דס"ל
חתיכה נעשה נבילה בשאר
איסורין, וחכמים ס"ל כרבינו
אפרים דבשאר איסורין לא
אמרין חתיכה נעשה נבילה או
דכו"ע ס"ל חתיכה נעשה
נבילה בשאר איסורין, רק דר"א
ס"ל אפילו כיבש, ולרבנן רק
בדבר לח הנבלל כמ"ש התוס'
בחולין דף ק'.
ואין המים שאובין. יעורן

זרעים הלכות תרומות פי"ג

מקורות וציגונים

בר"י קורקוס ובמשנה גופה גורסין אם כן כן היא ג' ר"י ר"י ב"מורה שם וזוה עומת המטה שפניו ע"י"ש במסורת הש"ס:

שנויי נוסחאות

ה"ה. על פירי החולין. כספה כתי" ונקלס דפ"י (ש"ס) הרי"ם פליקסן והר"י קורקוס והכפ"מ כ"י.

ד ומ"ט בד"א בדבר שאין דרכו להבלי וכו'. שם בירושלמי (ס"ה): ה סאה תרומה שנפלה למאה הגביהה ונפלה אחרת וכו'. משנה כ"ה דתרומות (מ"ז): כתב הראב"ד ל"טו כן אלף שלש נפלו המשיס ולחת סאה אחר סאה לע"פ שהרי רבקה התרומה על כרי החולין שנחתלה נחשזנו הפילות ושמה הוא מגביה החולין והתרומה נשאר ע"ס והרי ש"ס בלוחו הכרי נ"א של תרומה ו"י של חולין עכ"ל. ורבינו לא בחר זה הפירוש משום דתמן נהה"ט פירקא (פ"ג) סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה ונדמעו [ו]נפלו מן המדומע למקום אחר ר' אליעזר לומר מדמעה כתרומת ודלי והכמיס לומר"ס אינו מדמע אלף לפי חשזנו, למען דלחמיס דק"ל (נפול ה"ג) כוומייהו לא אמרינן שמה הוא מגביה החולין והתרומה נשאר ע"ס לא אמרינן שמה הוא מגביה החולין והתרומה נשאר אלף ראשון ראשון מתבטל וה"ל הכל חולין:

של מדומע סאה של תרומה. נפל לתוכן פחות מעשר שאין אינו מדמעות: ד בד"א בדבר שאין דרכו להבלי כגון חטים לחטים או קמח לקמח. אבל דבר שדרכו להבלי כגון שמן תרומה לשמן חולין או יין תרומה לין חולין הלוכין אחר הרוב. אם רוב תרומה הרי זה מדמע כתרומה ואם רוב מן החולין הרי הוא כחולין ואינו מדמע אע"פ שהכל אסור לזרים: ה סאה תרומה שנפלה למאה הגביהה ונפלה אחרת

השבת הראב"ד הלכה זו. סאה תרומה שנפלה למאה הגביהה ונפלה אחרת אחרת הרי החולין מותרין עד שתרבה תרומה על החולין שאם נפלו לתוך המאה חולין מאה סאה ועוד של תרומה סאה אחר סאה נעשית הכול מדומע. א"ל אינו כן אלף של

הרי החולין מותרין עד שתרבה תרומה על החולין. שאם נפלו לתוך המאה חולין מאה סאה ועוד של תרומה סאה אחר סאה נעשה הכל מדומע:

נפלו שם המשיס ולחת סאה אחר סאה לע"פ שהגביה ראשונה ראשונה נדמעו שהרי רבקה התרומה על כרי החולין שנחתלה נחשזנו הפילות ושמה הוא מגביה את החולין והתרומה נשאר ע"ס והרי י"א בלוחו הכרי המשיס ולחת של תרומה ומגביה של חולין.

ל"י יבש ביבש אלף לח בלח לא יטעיר בשכל ופליגו ביבש נמי שמשא רחוקה היא שמגביה מן החולין ולא מן התרומה אלף לעולם הוא מגביה בשאה מן החולין ומן התרומה הילכך דברי רבינו נכונים כעמם ואינו נעשה מדומע עד שיפלו אחד ואחד תרומה במאה של חולין זה אחר זה:

מה"י קורקוס

סאה מן המדומע, ומשום דלזיל לעמיה דסאה שעלתה היא סאה שנפלה אלף נפל מן המדומע ויחר מסאה ל"טו מדמע אלף כסאה, ובמשה גוסה גורסין שם כן שאני לומר הוא סאה שנפלה. גם מלמאי בירושלמי (י"ג) שאמר ר' יוחנן דה סאה שנפלה לתוך מאה ועלתה משם דחולין כל שסם מבטלין אותה והקשו עליה מהמטה שאלמה אינה מדמעת אלף לפי חשזנו ה"א לפי חשזנו מיהת מדמעת ואמרו דברי יוחנן גריס כהה"ל מתמיחין אינה מדמעת כל עיקר וד' לנלוזר מפ"ש הקשנה כשנפלה למדומע אחר, פ"י ולא אמרינן חזרו ויעודר אלף לפי חשזנו, מוכח דכ"ש מודו דמערובת כל הימר ונפל לתוך חולין אינו מדמע כלל כדברי הרא"ש והוא דרך ר"ש. גם בכל מקום (שם ומורה) שם) שהכילו דין מדמעת לא הביאו אלף משנה שיהיה מדמעות גמור. גם רש"י בתמורה כן פ"י כ"י"ס והר"ש. ואולי גרסא אחרת יתיה לרבינו לו פ"י אחר דברי ר' אליעזר. ומ"ט ככר כחמ"ט שמהם שבאו ר"ה מדין זה לדחות דברי רש"י * מוכח דמדין מדמעות היא הסאה שעלתה מיהת ופסע המשה בן מוכיח, ומתה ששקו הראשונים שלמה לא נלמד בזה חמיהה נעשית (כלל ויחסור לפי כולו), * וכאשר להר"ן פ"ג בפרק כל הבשר (בסופו), יש סינוע לרבינו (ש"י) [ש"י] שלף יעשה ככל איסור. והדבר ל"רין יאוב ועיון:

ה סאה תרומה וכו'. פ"ה דתרומות (מ"ז). ובהשגות א"א ל"טו כן אלף שלש נפלו שם י"א סאה של תרומה סאה אחר סאה לע"פ שהגביה ראשונה ראשונה ראשונה נדמעו שהרי רבקה התרומה על כרי החולין שנחתלה נחשזנו הפילות ושמה הוא מגביה את החולין והתרומה נשאר ע"ס והרי י"א בלוחו הכרי נ"א של תרומה ומגביה של חולין. ומ"ט ככר כחמ"ט שמהם שבאו ר"ה מדין זה לדחות דברי רש"י * מוכח דמדין מדמעות היא הסאה שעלתה מיהת ופסע המשה בן מוכיח, ומתה ששקו הראשונים שלמה לא נלמד בזה חמיהה נעשית (כלל ויחסור לפי כולו), * וכאשר להר"ן פ"ג בפרק כל הבשר (בסופו), יש סינוע לרבינו (ש"י) [ש"י] שלף יעשה ככל איסור. והדבר ל"רין יאוב ועיון:

רעק"א

ה"ה. או קמח לקמח. מגולר לה"ה כלל בלח נ"א וע"י במ"ל פ"ה ה"י מ"א. מספ"י משכ"ל ותוס'.

הקשה תרמי למה לי, מלף לאשמועינן כמו דרבי אליעזר וחדל לאשמועינן כחן דרננו, ומ"מ רבינו לא היה ל"רין אלף פיסא לכד דכ"ו רבוחא לתמיס: ד בד"א בדבר שאין דרכו להבלי וכו'. אימא כפרה הער"י * וגרסי" בירושלמי פ"ה דתרומות (ס"ה): מ"י סאה תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין הרי אלו מדומעין ול"ן שחלמין לה קרן וחומש על מקום אחר ולא מתקוס אחר עליהן אלף נפי חשזנו וכדבר שאין דרכו להבלי אלף כדבר שדרכו להבלי ויבלי חולין אחר הרוב אם רוב תרומה תרומה ואם רוב חולין חולין ע"כ. והטעם [ו]דבר שאין דרכו להבלי כל דבר נחמ"ט נכרי אלף כדבר שדרכו להבלי ויבלי חולין אחר הרוב. ומתוך הירושלמי משמע דבר שאין דרכו להבלי ימלא לו עליה כלומר נקבל ימלא להעלותו אלף כדבר שדרכו להבלי יבלי ימלא כה"ל חמלה כלומר ע"י שמשקה אותה עד שימלא להם עליה יבלי ימלא ליה חמלה ולפיכך הלוכין כן אחר הרוב:

ה סאה תרומה שנפלה למאה וכו'. פ"ה משנה כשנן רבינו, ופירש שם עד שתרבה תרומה על החולין הוא שיפול במאה סאה חולין מלף סאה ושפלו של תרומה אל אחר זה כאשר כתב בפסקיו. וה"ע ע"י הרמב"ם ז"ל ל"טו כן אלף שלש נפלו שם י"א סאה אחר סאה וכו'. וטעמו ו"ל דהיינו שמה היא מגביה החולין ונשאר ע"ס התרומה. וזה א"ל אלף ולא מן התרומה אלף לעולם הוא מגביה של חולין זה אחר זה:

מה"י קורקוס

סאה מן המדומע, ומשום דלזיל לעמיה דסאה שעלתה היא סאה שנפלה אלף נפל מן המדומע ויחר מסאה ל"טו מדמע אלף כסאה, ובמשה גוסה גורסין שם כן שאני לומר הוא סאה שנפלה. גם מלמאי בירושלמי (י"ג) שאמר ר' יוחנן דה סאה שנפלה לתוך מאה ועלתה משם דחולין כל שסם מבטלין אותה והקשו עליה מהמטה שאלמה אינה מדמעת אלף לפי חשזנו ה"א לפי חשזנו מיהת מדמעת ואמרו דברי יוחנן גריס כהה"ל מתמיחין אינה מדמעת כל עיקר וד' לנלוזר מפ"ש הקשנה כשנפלה למדומע אחר, פ"י ולא אמרינן חזרו ויעודר אלף לפי חשזנו, מוכח דכ"ש מודו דמערובת כל הימר ונפל לתוך חולין אינו מדמע כלל כדברי הרא"ש והוא דרך ר"ש. גם בכל מקום (שם ומורה) שם) שהכילו דין מדמעת לא הביאו אלף משנה שיהיה מדמעות גמור. גם רש"י בתמורה כן פ"י כ"י"ס והר"ש. ואולי גרסא אחרת יתיה לרבינו לו פ"י אחר דברי ר' אליעזר. ומ"ט ככר כחמ"ט שמהם שבאו ר"ה מדין זה לדחות דברי רש"י * מוכח דמדין מדמעות היא הסאה שעלתה מיהת ופסע המשה בן מוכיח, ומתה ששקו הראשונים שלמה לא נלמד בזה חמיהה נעשית (כלל ויחסור לפי כולו), * וכאשר להר"ן פ"ג בפרק כל הבשר (בסופו), יש סינוע לרבינו (ש"י) [ש"י] שלף יעשה ככל איסור. והדבר ל"רין יאוב ועיון:

ה סאה תרומה וכו'. פ"ה דתרומות (מ"ז). ובהשגות א"א ל"טו כן אלף שלש נפלו שם י"א סאה של תרומה סאה אחר סאה לע"פ שהגביה ראשונה ראשונה ראשונה נדמעו שהרי רבקה התרומה על כרי החולין שנחתלה נחשזנו הפילות ושמה הוא מגביה את החולין והתרומה נשאר ע"ס והרי י"א בלוחו הכרי נ"א של תרומה ומגביה של חולין. ומ"ט ככר כחמ"ט שמהם שבאו ר"ה מדין זה לדחות דברי רש"י * מוכח דמדין מדמעות היא הסאה שעלתה מיהת ופסע המשה בן מוכיח, ומתה ששקו הראשונים שלמה לא נלמד בזה חמיהה נעשית (כלל ויחסור לפי כולו), * וכאשר להר"ן פ"ג בפרק כל הבשר (בסופו), יש סינוע לרבינו (ש"י) [ש"י] שלף יעשה ככל איסור. והדבר ל"רין יאוב ועיון:

רעק"א

ה"ה. או קמח לקמח. מגולר לה"ה כלל בלח נ"א וע"י במ"ל פ"ה ה"י מ"א. מספ"י משכ"ל ותוס'.

שירי שריים קו"א

א. רין מ. נר של חלב כו'. לפנים (פ"ט) הבאתי אשר תזו בחלום חזיון חזוה דוד הרב הדג'ן. ועמ"ש אני הדל במשג"ב דף כ"ג, לקחת מוסר השכל, ושלא לסמוך על דעתו בכחא דהתרא. עיין שם באורך.

סימן צג

א. אבל הקדירה אסור לבשל בה וכו'. עמ"ש הרדב"ז בתשובות החדשות הנדפסות בפיר"א סי' תרי"ז (פ"ג מ.ג).

ב. הנתה. ודין כסוי קדירה וכו'. מבואר בדברי מור"ם דאם כיסה קדרה חולבת שאין בה מאכל בכסוי של קדירה שבשלו בה בשר, דהכל שרי לכ"ע. ומדברי הש"ך ופר"ח סי' ק"ה ס"ק כ"ו, משמע אפי' שניהם חמים. ובהיות מאכל {בשר} בקדירה צוננת, חולבת הקדירה וגם הכיסוי, נראה ברור שאסור, ודלא כמור"ם. ובש"ך (פ"ק ו) התיר כשהכסוי אין בו לחלוות. ולטעם הפר"ח (פ"ק ט) משמע דלא שנא. ע"ש. ובכנה"ג סי' צ"ב הבי"א אות פ"ב. ולפי נסחת מרן בהגהת שערי דורא (סי' טו) נראה דאפי' אין בקדרה צוננת מאכל אסור, וכן נראה דברי הכנה"ג שם. אבל לנסחא שהביא מור"ם בדרכי משה (פ"ט ג) אין הכרח, ואדרבא נראה הרברים בדאיכא תבשיל. ומה שדימה לטיפה שנפלה וכו' דמיון הוא והבו דלא לוסף עליה. ומ"מ סברא יחידאה כשהקדרה צוננת ואין בה מאכל. מורינו הרב בתי כהונה בנימוקיו כ"י. ועמ"ש הרב בית דוד בי"ד סי' מ'.

סימן צד

א. התוחב כף חולבת וכו'. ממ"ש הש"ע לקמן סי' צ"ה (פ"ג א) נותן טעם בר נותן טעם דהתרא מותר, ולכן קדרות של בשר שהודחו ביורה חולבת וכו' אפי' שניהם ב"י מותר, משום דהוי נ"ט וכו'. ע"ש. משם אנו אומרים שאם אירע שבשלו תבשיל בקדרה חולבת, ונתנו בה מעט חלב, שיש בתבשיל ס' נגד החלב, ותחבו כף של בשר בת יומא באותה קדרה של חלב, שהכל מותר, לפי שהחלב נתבטל, מאחר שיש ס' במים כנגדו, והוי כמי שאינו וכאלו אין שם אלא מים לבד, והו"ל נ"ט וכו"ל. ולכך צריך המורה לשאול ולחקור כי בעו מיניה כשתחב כף בת יומא בקדרה חולבת, אם יש חלב בקדרה או לאו, וגם כשיש בו כמה יש בו דלפעמים נותנים מעט לבד, ובזה יורה צדק.

ודע שאם תחבו כף של בשר או של איסור בקדרה של התר, שכתבו הפוסקים דצריך לשער בכל הכף. דע דהיינו דוקא כשתחבה בתוך האיסור, שכל מה שבקדרה הראשונה היה

איסור כלו, כגון שהיה חלב לבדו מתבשל בקדרה הראשונה שנתחבה הכף בה, שאז כל מה שבלעה הוא איסור, ולא ידעינן כמה בלעה, ולכן משערינן בכלה, דלא ידעינן כמה בלעה ואנו משערים בדעתנו שבלעה כמוה. אבל אם התבשיל היה של התר מתבשל בקדרה, ונתערבו חלב או איסור, ותחבו הכף שם ונאסרה הכף מפני זה, ואח"ך תחבוה בקדרה של התר, או אין צריך לשער כנגד כל הכף, אלא אנו משערים בדעתנו כאלו נלקח חלק מאותו תבשיל כשעור, דהיינו אם יש בכמות הכף ליטרא דרך משל, אנו חושבים כאלו נפל ליטרא אחת מאותו תבשיל איסור לתוך ההתר, ואח"ך אנו חוזרים וחושבים כמה מגיע מהאיסור מאותה ליטרא של התבשיל. המשל בזה, הרי שבקדרה אחת היו מבשלים עשרה לטרין של תבשיל, ונפלו שב עשרה אוקיות של אסור, הרי שלכל ליטרא מגיע אוקיא אחת, ואם נלקח משם ליטרא של תבשיל ונפנין אותו תבשיל בקדרה של התר, בודאי שא"צ לשער אלא כנגד אוקיא אחר שיש בו, דהא קי"ל אין חתיכה נעשת נבילה. ולכן כף זו אן שנחשוב שכלה תבשיל, הרי ליטרא בתבשיל של אותה קדרו אין צריך לשער אלא כנגד מה שבלעה. וכן כתב המרדכ להדיא פרק כל הבשר סי' תרצ"ו וז"ל, נשאלתי על יורה שי בשר שנתבשל בה חתיכת איסור ולא היה בהתר ס' לבטי האיסור, לכן נאסר כל מה שביורה, ולקחו המרק של יורה ושמ בקדרה שהיה בה מאכל של התר, ולא היה ס' בקדרה שניה מכי תערובת האיסור, ועתה שואלים אם המרק אוסר הקדרה או לא כיון דאיכא ס' נגד המרק, כלומר היו מסופקים אם צריך נ מכל התערובת או א"צ ס' רק מן האיסור המעורב בו כי א' הכל אסור. ונ"ל שאין המרק הנאסר אוסר אלא לפי חשבון שיי מדומע בו מן האיסור, וכו' דתנן (מלמוס פ"ט מ"ו) אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון וכו'. ע"ש כל לשון המרדכי באורך. וד שאם לא נודע כמה הוא האיסור מתחלה אנו משערינן עד שיצ הספק מלבנו. הרב הגדול מהר"ר שלמה עמאר זלה"ה בפסי דינים כ"י.

ב. תבשיל שעורים שנתנו בו תמאה א' מארבעים מהתבשיל והגיסוהו בכף, ונתחב הכף לקדרה של בשר שאין בה כנגד התמאה שנתנה בתבשיל שעורים, הורו המורים לאיס ודלא כמאן דשרי. שו"ת פני אריה חדשות סי' מ"ח. וע"ש נ מ"ט.

ג. רין ב. ולא נודע בינתים צריך ב' פעמים ס' וכו'. עמ' הרב מהר"י עייאש בשו"ת בית יהודה י"ד סי' מ"א.

ד. רין ג. כל זמן שהיא בת יומא וכו'. עמ"ש הרב פר שהשיג על הרב בית חדש. ועיין בתשובות גאוני בתר סימן ל"ח.

פ א ת ד ו ד

א. נראה שסברת נ"ט בר נ"ט לא אצטריכא ליה אלא להתיר הקד שהיא חלבית, אבל להתיר התבשיל אי"צ לטעם נ"ט בר נ"ט כלל, ו כבר כתב דנתבטל החלב וכו'. אבל להתיר הקדירה החלבית הכף והו הו נ"ט בר נ"ט. ודוק. ועיי' היטב בש"ך כאן ס"ק ח' ומ"ש על דב בחי' רעק"א. [עי' בשו"ת תפארת אדם להר"ש מנשה י"ד סי' כ']

ב. זה נראה דלא כמהר"ש עמאר הנ"ל, דלדידיה יש לשער כאן הו באחד מארבעים מהכף. ובלשון שהביא רבינו היה אפשר לומר דמ

ה. הם הגוהות והשמטות לכמה מספרי רבינו, נדפסו בסוף שם הגדולים ח"ב דפו"ר, בשם "משג"ב לדף". ושלפנינו נמצא קעת בשם הגדולים המצוי (מהדו' בן יעקב) מע' גדולים ערך ר' דוד גרשון, שם מביא כל סיפור החלום ודברי תוכחה שלא לסמוך על עצמו בהתיריים, ומדבר שם בעיקר על ת"ח מורה הוראות. ע"ש.

א. כלומר הכיסוי הוא חלבי אבל הוא חם. כיעו' באחרונים שמזכיר כאן.

זבחי צדק

ה. וכן אף אם אשה אחת אמרה שעד כאן נתחב הכף, או עד כאן היה תבשיל בקדרה כדי לשער ששים, או אם אמרה שהקדרה לא היתה יד סולדת בה, בכל זה אנחנו מאמינים לנשים. תשב"ץ ח"ד בספר חוט המשולש סימן מ"ד, ערך השלחן אות ג' דלא כהרב בית יהודה ח"א חלק יו"ד סימן (מ"ד) [מ"א], יד אפרים בזה הסעיף, ודחה כל דברי הרב בית יהודה הנזכר. וכן מעשים בכל יום שאנחנו מאמינים לנשים בין בענין בשר בחלב בין בענין מליחה בין בבליעות איסור, יען דעסקי התבשיל הוא בידם, ולא נמצאים בבית אלא הנשים, ולא מצינו מי שפקפק בזה מעולם.

ו. אם בשלו תבשיל בקדרה חולכת, ונתנו בה מעט חלב שיש בתבשיל ששים נגד החלב, ותחבו כף של בשר בת יומא באותה קדרה של חלב, הכל מותר, לפי שהחלב נתבטל מאחר שיש ששים בתבשיל כנגדו, והוי כמי שאינו וכאילו אין שם אלא מים בלבד, ולכן צריך המורה לשאול כמה חלב יש בקדרה דלפעמים נותנים מעט לבד. שיו"ב אות א' בשם מהר"ש עמאר ז"ל. ועיין לעיל סימן צ"ב³⁸¹ בהגה סוף סעיף ו'.

ז. הא דמשערין בכל הכף, היינו בתחב הכף בתחלה בקדרה שיש בה חלב לבדו, דכל מה שבלע הוא חלב, ולא ידעינן כמה בלע, ומשור"ה משערין בכל מה שנתחב מן הכף. אבל אם היה תבשיל של היתר, כגון תבשיל של אורז, או ירקות שהניחו בו חלב או חמאה ותחב שם הכף, ואח"כ תחב לכף הנזכר בקדירה של בשר, אין צריך לשער נגד כל הכף, אלא לפי

כרש"ל דיש להאמינו. ועל כן כיון דרבים נינהו דסבידא להו הכי, סברא אחרונה עיקר. גם מעשים בכל יום שברור זה ובדורות שלפנינו כשיבוא לפניהם דין איסור והיתר כזה מאמינים לדברי השואל עד היכן נתחב ולא יש מי שפקפק בדבר.

ג. ואם אינו ברור לו עד כמה נתחב, משערין בסתם כמה שדרך לתחוב, דהיינו ראש הכף. רש"ל שם, ש"ך שם, פרי"ח שם, בית לחם יהודה שם, כנה"ג הגב"י אות ד', חכ"א שם³⁷⁸. ופירוש ראש הכף הוא העגול כולו ולא הבית יד של כף. מנחת יעקב כלל פ"ה סק"א, שפ"ד סק"א, וסיים משום דשכיח הוא שיתחב העגול כולו.³⁷⁹ מיהו השו"ג מחודש א' כתב וזה לשונו, ונראה לי דחזן מהבית יד שלו דקאמר, אינו רוצה לומר כל הבית יד של הכף, שאי אפשר אם לא תחב גם מן הבית יד של הכף תוך הקדרה, אלא רוצה לומר בית יד מה שתופס בידו שזה ודאי אין ספק שלא תחב תוך הקדרה כיון שהוא תופסו בידו, וא"כ חוץ מהבית יד שלו דקאמר, מלת שלו מדויקת היא וקאי על התופס הכף בידו עכ"ל. והאמת אתו דלפעמים כשתהיה הקדרה מליאה מוכרח שנתחב כמה מן הבית יד ג"כ, והכל לפי ראות עיני המורה.

ד. כשמשערין את הכף צריך לשער באומדן יפה ע"י מדידה, דהיינו שימלא כלי מים ואח"כ יתחוב הכף לתוכו בגחית, והמים היוצאים הם שיעור הכף. איסור והיתר הארוך כלל ל"ז דין ג', שפ"ד שם, ועיין לעיל בדברינו סימן צ"ג אות ג'³⁸⁰.

378 חיסור לשון יש כאן אחר תיבות חכ"א שם, וכן צריך לומר, וסיים הכנה"ג משם רש"ל חוץ מהבית יד שלו, פירוש ראש הכף וכו'. ובהו יבואו דברי מוריניו ורבינו על נכון. (מעשה נסים).

379 מכאן עד סוף הקטע, נראה בכת"י הגרש"א כאילו זה הוספה שלו, ולא מדברי הרב זבחי צדק.

380 ועיין לעיל סימן צ"ג אות ג' מה שכתבנו בזה [בהערתינו לשם]. (מעשה נסים).

381 מה שכתוב בסופו סימן צ"ב בהגה"ה, טעות סופר, וצריך לומר: [להלן סי' צ"ט]. (מעשה נסים). וכן הוא מתוקן בכת"י הגרש"א.

זכחי צדק

ח. ואפילו אם בשעה שחשב הכף היה ספק אם התבשיל היה רותח שהיה סולדת בו או אינו רותח, אפילו הכי בעינן ששים כנגד מה שנתחב בכף, ואפילו אם ספק רותח. איסור והיחר הארוך כלל ל"ז דין ב' משם הסמ"ק, וכן כתב מרן ז"ל בב"י בזה הסימן משם סמ"ק, מנחת יעקב כלל פ"ה סק"א וסקי"ג, מש"ז סק"א.

ט. אפילו אם הכף הוא של ספק איסור, אפ"ה צריך לשער בכל הכף ולא משערינן במאי דנפיק מיניה דוקא. מש"ז שם ודלא ככנה"ג הגב"י אות ו' משם הרדב"ז עי"ש, וכן כתב הרב כסא אליהו אות א' ומטי לה משם הגמ"י שהביא מרן ז"ל בב"י או"ח סימן תמ"ז עי"ש³⁸⁶.

י. י"א שצריך לשער ששים מן הכף כנגד מה שנתחב בתוך הקדרה אף שהוא חוץ לאוכל

חשבון שבלע מן החלב³⁸². דרך משל כגון שבשלו בקדירה אחת עשרה לטרין של אורז או ירקות ונתן שם י"א רביעיות של חלב או חמאה, ואח"כ הגיס הכף באותה קדרה והכף הוא כמו ליטרא אחת, אם כן נמצא התבשיל עם הכף י"א ליטרות והחמאה היא י"א רביעיות, אם כן מגיע לכל ליטרא רביעית אחת³⁸³, וכשתחב הכף לתוך חבשיל של בשר אין צריך לשער כנגד כל הכף, אלא דוקא לפי חשבון שבלע הכף דהיינו כנגד רביעית אחת, וכן תדון בכל האיסורים דאין משערין אלא לפי חשבון. שיו"ב שם, ערך השלחן אות ב', וכן מנהגינו פה בגראד יע"א שכן הורה מורנו הרה"ג הרב משה חיים ז"ל. וכן כתב³⁸⁴ מהרש"ק בהגהותיו על פמ"ג סימן צ"ה עי"ש³⁸⁵. ועיין לעיל סימן צ"ב אות ג"ב מ"ש שם עי"ש.

382 והיה קדירה חדשה או שאינה בת יומא, שנתבשל בה כזית בשר או יותר ברוטב, ובחוך מעליע בישלו בה חלב, אין צריך ששים נגד כל הבשר, אלא לפי חשבון. הרב לבושי שרד בחידושי דינים סעיף מ"ג. וכתב שם בכיאר אין צריך ששים וכו', ר"ל דכשם שנבלע בקדירה כן נבלע במים, וישער לפי חשבון, וכ"כ המש"ז סימן צ"ד ס"ק כ"ד, ועוד האריך מזה בשפ"ד סקכ"ב עכ"ל. ובספר כרם שלמה הנרפס מחדש רמזם יעו"ש. ועיין בספר עצי לבונה דף מ"ז ע"ד יעו"ש, יד דוד סימן צ"ב הגה"ט אות ו'. וכ"כ המש"ז ג"כ בסימן צ"ב סקכ"ד דאם בישלו בקדירה חדשה מים ויש בה זית חלב או חמאה, ואח"כ בישלו בשר בה, א"צ ס' נגד זית החלב, כי אם לפי חשבון, ופשוט, וכ"כ בחו"ד סקכ"ב יעו"ש. ומורינו הרב ד"ע העתיק דברי המש"ז אלו לעיל בסימן צ"ב אות ג"ב עי"ש. (זהב שבא).

383 מה שצריך מורינו ורבינו את הכף עם התבשיל, ונתן לו חלק רביעית אחת חלב, דבריו אלה אינם בדקדוק. דהמעין יראה כשיו"ב שלא צירף את הכף, וכן מוהרי"ח ז"ל ברב פעלים ח"א יו"ד סימן כ"א האריך בזה, וחילק את התבשיל לפי חשבון, ולא צירף את הכף עמו עי"ש. וא"כ העיקר שלא לצרף את הכף. והיינו למשל אם היה בתבשיל תשעים דרה"ם אורז ועשרה חלב מעורבים יחד, א"כ כל עשרה דרה"ם יש בה תשעה אורה ואחד חלב, ותחב שם כף שכמותו עשרה דרה"ם, ואח"כ תחבו לתבשיל של בשר, אם יש בו ששים דרה"ם מותר, יען שלא בלע הכף חלב רק דרה"ם וכן תדון על זה הדרך.

ודע דכל זה אחר שנתפרכ החלב בתבשיל, אבל אם עדיין החלב צף למעלה ותחב הכף בחלב עצמו, בזה לא נוכל לשער לפי חשבון, כיון שהכף פגע בחלב תחלה, וכעין זה כתב מוהרי"ח ז"ל ברב פעלים ח"א יו"ד סימן כ'. וכן הוא הדין להיפך, אם תחב הכף לתבשיל של בשר תחלה, ואח"כ לחלב, צריך לשער נגד כל הכף, דדרך שומן הבשר לצוף למעלה על הרוטב. אבל אם לא היה שומן צף למעלה, כגון שהוא כחוש או שהיה בו אורז או ירקות והשומן נבלע בהם, בזה יש לשער לפי חשבון, והכל לפי הענין ולפי ראות עיני המורה. ועיין דרכי תשובה אות י"א וסימן צ"ב אות ס"ד, ויד יהודה סימן צ"ג בארוך אות ב'. אמנם מה שכתב דרכי תשובה משם מוהרש"ק שיש לחוש שמא נגע הכף בבשר עצמו ונבלע בכלו, לא קי"ל הכי, שכבר כתב האליה רבה בארו"ח סימן תמ"ז אות א' כיון שיש רוטב בתוכו מבלבל טעם הכשר בכל הקדרה, ולכן אף אם נגע הכף בבשר עצמו, לא בלע אלא לפי חשבון. וכן כתב המש"ז שם סימן תס"ז א"ה י"ז ולעיל סימן צ"ב אות ט"ז. (מעשה נסים).

384 וכ"כ המש"ז לעיל סי' צ"ב סקכ"ד חו"ד סקכ"ב יע"ש. (זהב שבא).

385 א"ה, וכ"כ הרב יד דוד די בוטון ז"ל בהגה"ט אות ו'. (היע"ר כתי"י).

386 א"ה, וכ"כ בערך השלחן סימן צ"ח אות י"א עי"ש. ועיין להרב יד דוד ז"ל בהגה"ט. (היע"ר כתי"י).

ד' הא דאמרינן דצריך לשער כנגד כל כמותו של כף היינו דוקא אם תחבו הכף בחלב שהיה מתכשל לבדו דאז משערין שבלע הכף מן החלב שיעור כמותו אבל אם היה הענין כך שהיה מבשל בקדירה אלף דרהים מיס או שאר דומכ של היתר ונפלו לתוכה טאה דרהים חלב דאז נבללו המים והחלב יחד ואח"כ תחב שם כף חדשה או אינה בת יומא בתוך הקדירה וכמותו של זה הכף עולה טאה דרהים אקיג דאמרינן שהכף בלע מן הקדירה כשיעור כמותו שהוא טאה דרהים מ"ט זה המאה דרהים אינם כולם חלב אלא הוא לקחם ממים השותפות דהקדירה מעורבת מים וחלב לכן צריך לחשוב מה שמגיע לכף מן החלב לפי חשבון ועל זה החלק המגיע לו צריך ששים לבטלו כשנפל אח"כ בקדירה של בשר ועיין להגאון חיד"א ז"ל בשו"ב סי' צ"ד אות א, מ"ש בשם מהר"ש עמאר ז"ל ועיין כנפי יונה דף ע' ע"ג יע"ש ומה שהקשה הרב ערך השלחן ז"ל סי' צ"ד סוף ס"ק ב' על רבינו חיד"א ז"ל אין זו קושיא דהרב פני אריה ז"ל איירי בתבשיל גוש שפגע הכף בחלב עצמו קודם שנבלל ומ"ש ענין ג"ט בר ג"ט בא לפלפל ולהסביר לשואל דלא שייך כנ"ד היתר דני"ט בר ג"ט ולעולם גם הרב פ"א מורה בדיון זה דמהר"ש עמאר ז"ל דא"א לומר שבלע הכף את הכל אלא צריך לשער לפי חשבון וכן שמעתי מהרב עמיד טו"ר אבי זלתי"ה שכך היה מורה הרה"ג מו"ר זקני רבינו משה חיים זלתי"ה בכמה ענינים לשער לפי חשבון וכמ"ש מהר"ש עמאר ז"ל וכן אגתנו נוהגים עתה:

ואם תשאל למה לא נכניס הקדירה עצמה שבשלו בה הרוטב שנפל כתוכו החלב נמי בשותפות עם הרוטב שנאמר כשם שלקח הרוטב מן החלב כך לקחה הקדירה ג"כ לפי שיעור כמותה הנה בדבר זה הארכתי הרבה בסיד בסה"ק רב פעלים בתשובה ופלפתי בדברי הפוסקים וביארתי הענין היטב בס"ד:

ה' אם תחב כף חולכת בקדרה של בשר על האש שני פעמים צריך שני פעמים ששים דחשבינן ליה כאלו תחב שני כפות אבל אם תחב ונודע דנתבטל בששים וחזר ותחב פעם שנית חוזר ומתבטל כאותם ששים ואקיג דמור"ם ז"ל כתב דסגי בחד ששים כנתחב שני פעמים אנן בחר מרין ז"ל גירין דפסק שצריך שני פעמים ששים ואם תחב אותו יותר משני פעמים יש סוכרים בדעתו של מרין ז"ל דס"ל דסגי בשני פעמים ששים אפילו

מאורות יוסף

ד' הא דאמרינן שיי"ב סי' צ"ד ס"ק א' בשם המרדכי פ"ח דחולין סי' תרצ"ז רב פעלים ח"א חיד"ד סי' כ"א.

ה' אם תחב ש"ע שם ס"ק ב' אבל ש"ע שם ס"ק ה' מור"ם שם יש טוברים ש"ך ס"ק ד'. וכנה"ג בהגב"י ס"ק י"ב. וש"ג ס"ק ה' ויש טוברים פר"ח ס"ק ד'. ובית דוד חיד"ד סי' ל"ח. וחכ"א כלל מ"ו ס"ק ז' יש אומרים ב"ח שם ח"א רש"ל בפ"ו דחולין סי' מ'. וכנה"ג הגב"י שם ס"ק כ'. ומג"י על ת"ח כלל פ"ה ס"ק ה' ואנחנו זב"צ שם ס"ק י"ז.

אמרות חיים

הלכה ד': קדירה של חלב שנתן בה אורז ואחרי שנתכש הניח בה חמאה ע"ג האש והגיס בכף של בשר בן יומא, הקדירה דיה בהגעלה משום דהאורז לת, והתבשיל מותר אם הגיס במקום אחד יש לסלק מקצתו זה ולהתיר, וכן אם יש רוב שלא הגיס בו שרי ממ"נ. ר"פ יו"ד ח"א סי' יט. תבשיל אורז עם חמאה הוא שישים כנגדה והגיס בכף בשר ואין ס' כנגדה, אם תחבה בחמאה שהיא צפה למעלה אזי אסור, ואם הגיס בצידו ולא ע"ג החמאה והוציא מיד שרי, שם סי' כ. האריך בתשובה זו ופירש דלגבי הקדירה אין לומר כן, דאין האיטור שולט בדפנות חוץ ועי"ש, שם סי' כא.

הסערי הגדים סי נ'.

והוי יודע דלפי הוראה זו דמקלין להתיר הכלים שאינם בני יומם אפי' בספק מריפה שהוא ספיקא דאורייתא, כ"ש בכלים שבלעו איסור דרבנן ועתה אינם בני יומם דמותר להשתמש בהם כדעת הגמ' והערה דל כמ"ש במקום אחר, ודאי תמיד ספק איסור תורה מודאי איסור דרבנן, דמהאי טעמא מצינו להעריה דל בסי' מ"א דאייחנין לעיל שאע"פ שדחה הוראה זו בשתי ידים דאין לסמוך ולהתיר הכלים של ספק מריפה עם כל זה מים וכי' ודל, מיהו באיסור דרבנן יש להתיר כלי שאינם בני יומם כמ"ש בסי' א' עכ"ל. ויש להעיר על הרב ויארץ הנ"ל דאעפ"י שבאות ה' פסק להתיר כלים של ספק מריפה, בכל זאת כתב באות י"ח דכלים שבלעו איסור דרבנן אעפ"י שאינם בני יומם אמור להשתמש בהם, ולפמ"ש סתראי גינהו ודק.

שבתי וראיתי להרב בן אברהם דל בסי' פ"ז ובסי' מ"ט ובסי' נ"א שהאריך למעניתינו בפרטים אלו, והביא להקט הפוסקים דמיל כדעת מהר"ש עמאר דל, וזו הלכה העלה דמותר להשתות הכלי אפי' לכתחילה עד אחר מעת לעת. וע"ש עוד מ"ש בענין כלים הבלועים מאיסור דרבנן. וע"ע להרב פת"ש בירד סי' קכ"ב אות ה' וזאת פ'. וע"ע שם בגליון מהרש"א מ"ש בשם הרב גר"ב דל שלאלא סתימת הפוסקים היה מסתבר דלא גזרו אינו בני יומם אלא באיסור דאורייתא יע"ש. וע"ע להרב דרכ"ת בכללי מ"ס אות ש"א, יע"ש כי אין בידי כעת להאריך יותר. ע"ה **ישמח עובדיה** הי"ו בכמה"ר **מפעוד** ולה"ת.

סימן כ"ג

בענין כלי שבלע מתבשיל שנפל בו איסור, ושוב נשתמש בו היתר, אין לשער רק כפי המדומע. כהוראת הרב הנז"ל.

כתב הגאון חיד"א דל בשו"ב סי' צ"ד אות א' בשם מהר"ש עמאר דל, דמ"ש מרן שם בתחב"ב חולבת בקדירה של בשר דצריך לשער נגד כל מה שנתחב ממנה בקדירה היינו דוקא בכף שבלע מהחלב עצמו שהיה בקדירה בלי תערובת, וכן בכף של איסור שבלעה האיסור בלי תערובת היתר, אבל כשבלעה מתערובת איסור והיתר שהיו מעורבים יחד ואחד תחב הכף בקדירה של היתר אין לשער אלא נגד המדומע, שלעולם אנו אומרים שחב

בספק מריפה שנתבשל ולא נודע עד אחר שעבר על הכלים מעת לעת דמתירים הכלים, עכ"ל.

ואחר החיפוש האיר ה' את עיני ומצאתי דברי הרב הגו' שכ' במקום אחר בארוכה שכבר עלו על מכבש הרפום בס' כרם חמ"ד בשרת סי' כ"א כי שם האריך הרב למעניתינו בפרט זה, והביא תחילה דברי מהר"ש עמאר דל וראיותיו באורך, וכתב שכן פסק מהר"פ"ב דל דאפי' לכתחילה מותר להשתות ולהשתמש בהם, וכי' ודל, ועי' בדברי מהר"ש עמאר דל שהביא תכילות ראיות לדבריו, ויש לסמוך עליו כי רב מובהק הוא ומה גם דטעמו וגימוקו עמו עכ"ד. וכן פסק הרב המבין דל חובא דבריו בס' משפטי' ח"א סי' שצ"ד יע"ש, ושוב פלפל הרב המחבר בדברי מהר"ש עמאר דל ודחה ראיותיו ונגם מה שנתקשה בדברי הש"ך והפ"ח דסתרי אהודי כמ"ש לעיל בענינותיו ומסיק ודל, אשר על כן אין לזוז ממנהג הראשון להתיר הכלים שנתבשל בהם ספק מריפה ולא נודע האיסור עד אחר שעבר עליהם מעת לעת. אבל מה שנהגו להתיר גם אם נודע הספק איסור תוך מעת לעת להשתות הכלים עד אחר מעת לעת וכמ"ש מהר"פ"ב כבר נתבאר לעיל שאין להם על מה שיסמוכו. ובסוף דבריו כי דאין לסמוך על סברא זו אלא בספק מריפה, אבל בספק שאירע בשחיפה כגון בפנימת הסכין או שיש להסתפק אם נשחטו רוב הסימנים בזה ליכא מאן דפליג ולכ"ע אין לסמוך ולהתיר אפי' אם לא נודע אלא אחר מעת לעת דכל ספק בשחיפה הרי הוא כודאי, דבהמה כתיבה בחוקת איסור עומדת. גם נתבאר מתוך דבריו דל דאם היה רוב היתר עם הספק מריפה והוא מין במינו דמהתורה כרובה כמ"ל גם הוא ז"ל אויל ומודה דמותר לכתחילה להשתות הכלים עד אחר מעת לעת ולהשתמש בהם, והו' תורף דברי הרב שם בקצרה.

ומה שנלע"ד בזה הוא דאם לא נודע הספק עד אחר מעת לעת לית דינא ולית דינא דהכלים מותרים כמנתג הראי כמו שהעידו בגודלן ורבנים הגו' שכן הוא המנהג אעפ"י שרבו החולקים גם בזה כמ"ש לעיל. בכל זאת אין לזוז ממנהג הראשונים אך אם נודע הספק תוך מעת לעת נקמינן מלתא מציעתא דאם הם כלי מתכות וכיצא דאית להו תקנה בהנעלה ודאי דהכי עדיף לחשירים ולהשתמש בהם, אך אם היו כלי חרס דלית להו תקנתא והיה תפמד מרובה כדאי הם הרבנים מהר"ש עמאר ומהר"פ"ב והרב המבין והנך פוסקים שהביא הרב ויארץ לסמוך עליהם ולהשתות הכלים עד אחר מעת לעת אפי' נודע הספק בתוך המעת לעת, כנלע"ד. וע"ע בס' גר

בלעה כמותה מהתעורכת ואין לשער אלא נגד האימור שבכף לפי החשבון, והביא ראיה מדברי המרדכי שכ"כ לתרי"א יערש. וכ"כ הפרמ"ג בפתחה לארץ בהתנתות שואל ונשאל בארץ סדר ב' אות ב' ודל, יחקור עוד כמה היה חלב והמאה בקדירה על דרך משל אם היה תבשיל בקדירה ירקות וכדומה ומעט המאה בתוכה ותחבו כף לשם ומשם לבשר אי"צ לשער כי אם לפי החשבון בבשר צ"ב כמ"ז כ"ד ופרי"ש, אין המוזמע מומע אלא לפי חשבון בחיתר ולא היישגן שמא חכף בלע רק מהמאה, עכ"ל. וכן הסכים העה"ש ו"ל שם אות ב', וכתב שכ"ד הרמב"ם והראב"ד והא"ר וסו"רם והר"ב ו"ל. ומסק' דלפי זה גם בתבשיל של שעורים ושכ' הנאון חדיא ו"ל שם אות ב"ז שנתנו בו המאה א' מארבעים והגיסו בכף ואח"כ תחבו חכף לתבשיל של בשר שאין בו ס' נגד המאה, שאין לשער אלא לפי חשבון א' מארבעים ודלא כהוראת המורים שכ' שם שחזרו לאסור יערש.

ולע"ד נראה דהתנא עובדא דתבשיל של שעורים היה שנתנו המאה קרושה לתוך התבשיל והגיסו החמאה בכף כדי להמתותה ולערבה בתבשיל, נמצא דחכף לא בלעה תחילה אלא מהחמאה לחודה ובוז כ"ע מזה דבעינן ס' נגד כל החמאה וליבא, ע"כ תו"ו לאסור. ולא דבר הפוסקים הנז' אלא ברבך שכבר נמחה ונתערב בתבשיל שאז לא בלעה חכף אלא מהתעורכת, וזה היה מעמו ונימוקו של הנאון חדיא ו"ל שהביא דברי שניהם בשתיקה ולכאורה סתראי גינתו, וזה פשוט לכל בעל שכל. וצריך לדקדק בזה לפי ראות עיני המורה. שבת"י וראיתי כס' בן אי"ה ח"ב פ' קרח אות ד' שהאריך בפרט זה וכ' שכן נתנו מ"ז כחוראת מהר"ש עמאר הנז' וכן נהגים עד היום, ופי' ג"כ דברי החדיא הנז' כמ"ש בענינותין תלית. ע"ה ישמח עובדיה היו.

סימן כ"ד

בענין חלב של נכרים ואביזריה, דעת רוב הפוסקים ומרן בכלל שהוא נאפר במנץ ואין לו התר אפילו במקום שאין חלב ממא מצוי.

מודעת זו שדין חלב שחלבו נוי ואין הישראל רואנו פשוט ומכואר לאיסורא. והוא דין ערוך במשנה ונמרא כמסכת עבודה זרה, ופסקוהו כל הפוסקים לחלכה ברורה אפילו לתלמיד ולא ידע לאהדורי סברא. והימים

תראשונים היו מובים מאלה שהיו נזהרים ממנו שלמים וכן רבים וכל הת"ח ואנשים של צורה. ועתה בעונותינו פרץ גדרו ופשט חיתרו גם אצל איזה מהת"ח, אחסור דרא, שהם מסתבכים בקרי עכביש ועודף לזו כחא דהתירא עד שכמעט שנעקר אימור זה מן התורה ולית בית אפי' נדנוד עבירה, בפרט אצל ההמון דניחא להו בהפקירא. ה' המוב יהיה בעורס. לכן אמרתי אשנה פרק זה לראות היעמדו דבריהם אולי אכפרה. יען כי באמת אין מצואות לחלב ממא כומנינו ות, בפרט שהממשלה יר"ה העמידה ע"ז וכיצא בו שופרים שהם מבקרים לבל יויד איש ערב בו אפילו מים חיים אף כי כל מידי דאית בית דרא, והוא דבר השוה לכל נפש בזה"ו בפניא ובצפרא, ואלי ממעם זה יש תקה לאורזי דיתרא. והאל החזון לאדם דעת יהיה לי לעזרת, אכיר.

ופר"ם אהלה לזכר אצינה נא עמך דברי אהנינו תרדכו"ו ו"ל בתשרי ודא ס' קמ"ה שנשאל על מי שתוא בין הגוים ואינו מוצא לאכול אלא דברים אסורים עד כמה יוציא ממונו למצוא דברים המותרים. והשיב דכדאי הייב ליתן כל ממונו ואפי' היכא דאיכא רק אימורי דרבנן כגון חלב שחלבו נוי או שומנו של ניד וכהאי גוונא הייב ג"כ לתת כל ממונו עד שימצא דבר היתר שהרי הוא עובר בכל תסור וכו', עכ"ל. וכן כתב בפשיטות הרב תר"י ס' קפ"ג והביא דבריו הרב פת"ש יו"ד ס' קנ"ח אות ד' יערש. בפרט לדעת הפוסקים דמ"ל דחלב גזרו עליו ונאסר במנין כמ"ש לח"ן, הא איתא בש"ס בבלי וירושל' בפ' אין מעמידין דאותם דברים שגזרו עליהם ומסרו את נפשם אף אם יבוא אליהו ו"ל אינו יכול לבלם, ויכולין לומר שגם החלב של גוים כן למ"ד שנאסר במנין כמ"ש לקמן.

לכן אל יקל בעיניך אימור החלב של נכרים, אעפ"י שהוא רק אימור דרבנן יש להתמיר יותר באיסורים דרבנן, כמ"ש במנהגי רבינו הגרא ו"ל והביא דבריו הרב בכורי יעקב בה"ל לח"ב ס' תרס"ח אות ד' שהחמיר מאד לישן לל שמ"ע בסוכה חקא דיותר צריך ליותר בדרבנן מבדאורייתא, עכ"ל. וכן אמרו באגדת הירושלמי, הביבין דברי חכמים יותר מדברי תורה, שהרי רבי טרפון אם לא היה קורא ק"ש כלל לא היה מתחייב מיתה, וכשהיטח וקרא ועבר על דברי בית הלל מכן בעצמו ואמרו לו חכמים כדי חיות לחוב כעצמך שעברת על דברי ב"ה, ע"כ. כ"ש למ"ש תרדכו"ו ו"ל שעובר משום לא תסור. וכ"ד הרמב"ם ו"ל בס' המצות בשורש הראשון יערש. כ"ש כדון החלב שמצינו לרבינו הרשב"ץ ו"ל ח"ג ס' רנ"ד שכ' חלב שחלבו נוי וכו', אינו מתקנת חכמים וכו', אלא ס' דאורייתא משום

ד' ומ"ש רבינו ואם אין הכף בת יומא הקדרה והתבשיל מותרים והכף אסורה לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב. ואם תאמר מה בין קדרה לכף הרי גם הקדרה נלועה מנשר בחלב ומאי טעמא שריא לה מפני שטעם החלב שזה הוא פגום כף נמי טעם חלב שזה הוא פגום וי"ל דכף שאינו נלוע החלב נשעת שנתו הילכך אף לאחר שנפגם אסור כדן כלי שאינו מן יומא שאסור לשלול צו לכתחלה משא"כ נקדרה שלא נלועה טעם החלב אלא אחר שנפגם שהרי כשתחבב הכף נקדרה לא היה בן יומא הילכך שרי ויכולא מה כחמו התוספות (טו. ד"ה מלאן וילין) והרא"ש (פי' לו) כסוף ע"ז וי"ל אפי' נשלל דיעבד כלי שאינו בן יומא הקדרה אסורה והתבשיל מותר כי הקדרה היא זה איסור קודם שנפגם אצל התבשיל לא היה צו איסור מעולם וכיוצא בה כתב הרשב"א ג"כ כסוף בית הפערות (מורה"ק ג"כ ע"ד לו.) דכל כלי שנלוע מן המושבא אע"פ שחור להיות נחמו פגום כשאינו בן יומא הרי הוא עומד באיסורו שלא להשתמש (בהס) [צו] לכתחלה ומטעם זה כתב רבינו ירוחם (ט"ו אות כה קלמ:) בשם הרא"ש דגבינה שמטנגים נצלק נשמן שהניחה בקערה שאינה בת יומא שהם מותרים והקערה אסורה: ומ"ש ובכ"ז פקודם בדיעבד אינה אסורת. היינו דוקא כשחור ומחנה נמין שפתחה פעם ראשון אס חלב חלב ואם נשר נשר דלילו חור ומחנה נמין שהיתה נלועה ממנו מחלה בתוך מעט לעט למחינה ראשונה פשיטא שהיא אסורת (ה): [בדק הבית] כתב רבינו ירוחם (נטי"ו אות כט קמ.) מותר לחת איסור צונן לתוך כלי היתר אם הוא כלי שאין דרך להשתמש בו בלא הדחה אבל אם הוא כלי שדרך להשתמש בו בלא הדחה אסור ליתנו בו לכתחלה ואם שכח ונתנו לחוכו מריח הכלי וריו עכ"ל. כתב רבינו ירוחם (שם סו"ע) בשם הרא"ש כות חלב שנפל לתוך חררה אפיה אינו נאסר אלא כרי קליפה או כדי נטילה [עד כאן].

ה' אפ"כ נשלו מים נקדרה חדשה ומחנה זה כף חולנת וחמ"כ חורו ונשלו זה מים פעם אחרת ומחנה זה כף של נשר ושרי הכפות היו בני יומא ובשום אחד מן הפעמים לא היה נמין ששים כתב סמ"ק סימן רי"ג (בגהות ד"י עיול אות ה) [ד] שאסור להשתמש בקדרה לא נשר ולא חלב אצל שאר דברים מותר לשלול זה מאחר שהיתה חדשה שלא נשלו זה חלב מעולם (ו): **כתב בספר התרומה (פי' עה) אף על גב דבשאר איסורין קדרה של איסור ששהתה מעט לעת בלא איסור אם הוחמו בה חמין בתוך מעט לעת חשיבא כבת יומא וכו' בבשר בחלב אינו בן יומא בשלוי בה בשר ובתוך מעט לעת הוחמו בה מים וכו'. בן כתב גם כן סמ"ק (פי' יג) בגהות ד"י עיול אות ו) בשם ספר התרומה. וטעמא דשרי נבשר נחלב יותר מנשאר איסורין אע"פ שהחמין שנפתיים משוו לה בת יומא והו' לשמה היינו משום דהו' נ"ט בר נ"ט דהיתרא מן הנשר לקדרה ומן הקדרה דרכי משה**

(ד) ולא דמי לכלים בפסח דאסורים להשתמש בהן כמו שנתבאר באורח חיים סימן ת"ן משום דרוצה בקיומו של איסור ע"י דבר אחר דייל דשאני והם דרוצה ליהנות מן האיסור אחר הפסח משא"כ כאן: (ה) כתב באיסור והיתר הארוך כלל ל"ו (ד"ן ט) דאם תחב כף בן יומא לקדרה של ירוקת או מים והקדרה אינה ממין הכף ואינה בת יומא או להיפך הכל שרי דהוי נ"ט בר נ"ט ועדיין היתר הוא הואיל וכלי אחד אינו בן יומא וכ"ה לקמן סימן צ"ה. ועוד כתב (שם) דאפילו הכף וגם הקדרה בני יומא אם יש ששים נגד הכף גם (הכלי) [כן הכל] שרי הקדרה פשיטא דשרי דהוי יש ששים נגד הכף וגם הכף שרי דהוי טעם הקדרה הוי נ"ט בר נ"ט ועדיין היתר הוא הואיל ואיכא ששים נגד הכף וצריך לאכול המאכל (ג) כמין הכלי שהוא בחוכו עכ"ל: (ו) וצ"ע דהואיל והקדרה היתה חדשה הוי נ"ט בר נ"ט המאכל בכף והכף לקדרה או אפילו איכא למימר הכף למים והמים לקדרה והוי ג' נותן טעם ועדיין היתר הוא וא"כ אמאי אינו מותר לבשל בו בשר להריא מאי שנא מדגים שעלו בקערה דמותר לאכול בחלב כדלקמן סימן צ"ה ואפשר דסמ"ק מחלק בין עלו לנתבשלו ועיין לקמן סימן צ"ה (ד"מ אות א) אם נוהגין כן. גם למטה (ד"מ אות ו) משמע דהסמ"ק ס"ל נ"ט בר נ"ט אפילו בבישול וכ"ה בהריא בהגהות מיימוניות פ"ט (דפוס קושטא הי"ג) להתיר בדיעבד מטעם שכתבתי אבל לכתחלה משמע דאסור וצ"ע מאי שנא

דרכי משה

מדגים דמותר לכתחלה הואיל והסמ"ק אינו מחלק בין עלו לנתבשלו כמו שאכתוב סימן צ"ה ואפשר דחמירי לכתחלה בנתבשלו משום דיש מחמירין בנתבשלו ועיין לקמן: ובארוך כלל ל"ז (ד"ן ט"ו) כתב קדרה חדשה שמבשל בה ירוקת או כיוצא בזה וחתכו בו שתי כפות אחת של בשר ואחת של חלב אם הכפות שחיהן אינן בן יומא או אפילו אחת מהן או שתיהן בן יומא ויש ששים נגדן מותר לאכול המאכל מאיזה מין שירצה וכן יוכל להשתמש בקדרה לאיזה מין שירצה אבל אם שניהן בני יומא ואין ששים נגדן אם תחבב בכת אחת הכל אסור ואם תחבב בזו אחר זה המאכל יאכל כמין האחרון וגם הקדרה ישתמשו בו ממין האחרון עכ"ל וזה שלא כדברי הסמ"ק שכתב כ"ו. ובהגהות מיימוניות פ"ט כתב ג"כ דאם תחבו הכף השני לאחר מעט לעת של הכף הראשון מותר להשתמש במין האחרון ומשמע הא תוך מעט לעת אסור כדברי הסמ"ק ונ"ל דיש יותר טעם לדברי הסמ"ק והג"ה [מיימוניות] מלדברי הארוך משום דהסמ"ק והג"ה [מיימוניות] ס"ל דנ"ט בר נ"ט תוך מעט לעת הוי כנותן טעם לפגם לכתחלה אסור ובדיעבד שרי ומשום הכי לא יבשלו בו אחר"כ לכתחלה לא בשר ולא חלב אבל דברי הארוך צ"ע דהואיל ומתיר להשתמש במין האחרון א"כ ס"ל דנ"ט בר נ"ט לא הוי כנותן טעם לפגם א"כ היה להיות מותר להשתמש בו מאיזה מין שירצה דהרי הטעם האחרון אינו אלא נ"ט בר נ"ט כנ"ל:

פרישה

שרי ושהגן להחמיר לאכול המאכל ממן הכלי שהוא בן יומא ולאסור הכלי שאינו בן יומא ואינו אלא חומרה נעלמה כי מדינה הכל שרי. עד כאן הגמיה): (ח) כתב בספר התרומה כו' בבשר בחלב אינו בן יומא ואם אחר ששהתה מעט לעת צ"ב בשלוי בה חלב מותר. הטעם דנשר נחלב הוי כמה נותן טעם בר נ"ט וכולס להיתר הנשר בקדרה והקדרה נמין ומן המים לקדרה אצל הקדרה הנלועה מאיסור אין להחמיר מטעם זה דלא שייך נ"ט בר נ"ט כי אס מהיתר להיתר אצל גבי איסור אמרין החמירה נעשים נבלה מליכא ששים הילכך נעשו המים נבלה מיד סמ"ק. ולפי האי טעמא לא ס"ל לרבינו כוהמיה דספר

דרישה

[ג] כתב בעל התרומה אע"ג דבשאר איסורין וכו' בבשר וחלב אינו בן יומא מותר אע"פ שהוא בתוך מעט לעת לחימום המים. בית יוסף בסוף סימן צ"ג כתב דמכאן משמע דרבינו לית ליה דרשב"א דא"כ דעדיפא מינה ה"ל לאשמעין דמותר לבשל בה חלב לכתחלה אחר שהורחחו המים וכמ"ש לעיל סוף סימן צ"ג ועוד דאי ס"ל כהרשב"א מאי איריא אחר ששהתה מעט לעת לבישול הבשר בשלו בה חלב מותר דהא אפילו תוך מעט לעת

חדושי הגהות

[ג] עיין בש"ך או"ק י"ח שהאריך בזה: [ד] עיין בש"ך או"ק ט"ו שהאריך לנקוק נבואר דנ"י. הכי ודרכי משה בזה:

ו רמ"ש אע"ג דשאר איסורין וכו'. נראה דהאי פסק אינו אלא לרבינו חס ור"י דנכל איסורין אמרינן חמיה נעשית נבילה אכל לרבינו אפרים א"ש ששים כנגד כל הנבלים אלא כנגד איסור הבלוע אם לא שהנבלים נלועים מנכר וחלץ דנעשה נבילה קודם שבשן בקדרה כגון שמתלה בשן בחלב וסמך נכסין על גבי דלא נעשית נבילה קודם שחזר ובשן בקדרה ופע"ל נכסין ל"ב (קמ): כתב רבינו דהר"ש הסכים לדעת הר"י אפרים מכל מקום כתב כן מ"ש בספר התרומה ע"פ דעת רבינו חס ור"י לפי שנהגו לפסוק כרבינו חס ור"י: ח וכתב הר"י פרץ יש רוצים להתיר בשר רותח וכו' עד סוף

למים חמין שהוחמו נתיים ומן המים חמין לקדרה והכל צהיתר אכל בקדרה הנלווה מאיסור אין להחיר מטעם זה דלא שייך הימר דני"ט בר נ"ט כי אם מהימר להימר כמו גבי נשר בחלב אכל גבי איסור אף על גב דלגבי האיסור עגמו הוי נ"ט בר נ"ט מכל מקום כל מה שזולא ממנו אפילו הימר אסור משום דקימא לן דחמיכה עגמה נעשית נבלה אפילו הימר שצה הילכך אף על גב דלגבי האיסור הנבלע צמים חמין שהוחמו נתיים הוי נ"ט [בר נ"ט] צהיתר [שנא אח"כ] מכל מקום המים עגמן לצדם אסורין משום דחמיכה עגמה נעשית נבלה כדפרישית וכמו כן המים נעשו נבלה כשינלעו מאיסור אכל גבי הימר צהיתר כמו נשר בחלב כשהמים נולעים מטעם נשר מכל מקום אין שם נשר על כל המים הילכך כשחזר ונתן טעם בחלב אין לחוש כי אם מטעם הנשר שנמנח המים שחזר ונכנס בחלב ואזומו א טעם נשר עגמיה הוי נ"ט בר נ"ט כדפרישית עכ"ל סמ"ק סימן ר"ג (ו). ודיון זה לגבי שאר איסורין יתבאר נסיון ק"ג (קסג. ד"ה ומ"ש ריעו) בס"ד:

לעת לבשול הבשר בשלו בה חלב מותר אף על פי שהוא בתוך מעת לעת לחימום המים: ז (ט) אף על גב דשאר איסורים שבתורה איסור הבלוע בהיתר כגון בצלים בלועים מאיסור ובשולם בקדרה של היתר צריך ששים כנגד כל הבצלים ולא סגי בששים כנגד כל הבליעה בבשר בחלב אינו כן שאם בצלים או ירקות בלועים מבשר ובשולם בקדרה חולבת אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות אין צריך אלא ששים כנגד הבשר ולא כנגד כל הבצלים והירקות: ז (י) וכתב הר"י פרץ יש רוצים

ו אף על גב דשאר איסורין שבתורה איסור הבלוע בהיתר כגון בצלים בלועים מאיסור ובשולם בקדרה של היתר צריך ששים כנגד כל הבצלים וכו' בבשר בחלב אינו כן וכו'. גם זה מדברי נעל התרומה ויתבאר עוד נסיון ל"ו (קסג. ד"ה ומ"ש וכן) וגם דין זה הוא מהטעם הנזכר נסיון דהוי ג' נ"ט בר נ"ט דהיתר ו"ל סמ"ק (בהגהות סי' ריג דמי בטול אות ו) והיינו טעמא משום דגבי איסור הנלווה שם האיסור על כל החמיכה כדפרישית וכו"ה היא גופה מאי טעמא ומ"ש זה מזה דגבי נלועת האיסור השצין כולה חמיכה כנלעיה עגמה וגבי נלועת הימר נשר בחלב לא השצין כולה חמיכה כנלעיה עגמה וי"ל דטעמא דנלועת איסור היינו משום דאפשר לקוחטו [אסור] פירוש שאם היה יכול ליסחט האיסור הנבלע חוץ מן החמיכה לעולם אסור כיון שחל עליה איסור שעה אחת וזה הטעם לא שייך גבי נלועת הימר עכ"ל: ז וכתב הר"י פרץ יש רוצים להתיר בשר רותח שחתכו בסכין חורבת ע"י ידי קליפה וכו'. עד סוף הסימן הכל בהגהות סמ"ק סימן

דרכי משה

בשר הראשון לא היה בן יומא מן החלב ומ"מ ס"ד למימר דהואיל ואנו מחמירין בקדרה שלא לבשל בו לא בשר ולא חלב יחשב ב"י מבישול הבשר קמ"ל דאינו והכי משמע דרבי הטור דכתב לעיל גבי הכף מכל מקום כדיעבד אינו אוסר כו' אבל אין להבינו דכששלו בו הבשר הראשון היה בן יומא מן החלב רבוה פשיטא דטרפה והקדרה נעשית נבלה וחשבינן בן יומא מבישול הבשר ופשוט הוא:

(ז) ומשמע דלסמ"ק ס"ל ג"ט בר נ"ט ועדיין [היתר] מותר אפילו בבישול א"כ קשה אמה דכתב לעיל וצ"ע. כתב באיסור והיתר הארוך כלל ל"ז (דין ו) דאם בשלו בקדרה של חלב בשר ואח"כ חוץ מעת לעת חזרו ובשלו בו בשר אחר לא אמרינן דהואיל ונאסר מחחלה מבשר בחלב יחשב בן יומא מבישול של בשר אלא הואיל ואינו בן יומא מבישול החלב אינו אוסר בשר שני עכ"ל ופשוט דר"ל דכששלו בו

פרישה

משום דאין הנבלים נעשים נבלע למחצה כבשר משא"כ נכלי איסור לאמרינן חגי"ג עיין שם: (ט) אף על גב דשאר איסורים שבתורה כו' צריך ששים נגד כ"ב הבצלים. הטעם כחמין נסיון דמ"ג והוא מדברי ספר התרומה שסוגר כן גם כזה קשה דלא ה"ל לרבינו לכתוב האי דינא סתמא כיון דס"ל כו' אפרים דלא אמרינן חגי"ג כי אם נבשר בחלב לכן נראה דגם רבינו מודה סה ומטעם דדוקא בחמיכה שנאסרה מאיסור שפול עליה נפסע אחת אמרינן גביה אפשר לקוחטו מותר משא"כ כאן נבלים שמתכן דק דק נכסין של איסור ונכל חמיכה נעין ששים נגד כל הסכין וכשמתכן דק דק והשליכו יחד בקדרה נעין כמה פעמים כדי כל הסכין נגד כל הכף וה"ה אי תחב הכף כמה פעמים לקדרה נעין כמה ששים ולא הוה בקדרה כ"כ פעמים כדי כל הסכין משא"כ נחתך נכסין של בשר דאין שם נבלה עליו ומותר מכא נ"ט בר נ"ט וק"ל וזה נתיישב ג"כ מ"ש רבינו נסיון ל"ו כמ"ש שם ועיין דרישה: (י) וכתב הר"י פרץ כו' וכדאמרינן בית השחיטה רותח וסגי בקליפה. פירוש אם שחט נכסין של גוי:

התרומה ולא ה"ל לכתוב דהא רבינו כתב נסיון ל"ב דהר"ש הסכים דלא נעשית נבלה בשאר איסורים וי"ל דרבינו ס"ל כן כוומיה ולא מטעמו אלא אסור דהמים נאסרו מהכלי של איסור דנכלו משערינן ואין ששים נגדו וחורים ונלעים צהקדרה ואין אנו יודעין כמה נלע ונכל האיסור שאל מהקדרה לחוץ המים משערינן ואמרינן דכל האיסור חזר ונבלע צהקדרה ונאסר כלאיסור נעין הואיל והיה בן יומא וחזר להיות נאיסור כנכאזונה ואף אם לא חזר ונלע כל האיסור מהמים הרי כבר נתבאר נסוף סימן ל"ב דטיפח חלב שנפלה על הקדרה נעין נגדה ששים פעמים ששים ונשנה לאסור כולו כ"ש כן שנבלע זה דבר איסור אלא דנקדרה של בשר המירו משום נ"ט בר נ"ט דהיתר וכו"כ רבינו לקמן סימן ק"ג דמהאי טעמא יש לתקן בין קדרה של איסור לקדרה דנלועה מנשר וחלב וכמ"ש. והטעם שכתב הסמ"ק הנ"ל כתב בית יוסף נמי על חילוק נלועת נבלים מאיסור או מהיתר דהוי מנח נ"ט בר נ"ט להיתר ותומו הוא נעניי דא"א לומר כן דהא רבינו כתב נסיון ז"ל שהנבלים או הירקות נלועים מנשר כו' ומשמע דנלועים אפילו מנוף הנשר ולא מטעמו וכ"כ גם שם נסיון ר"ג ר"ש דף ק"ד בהג"ה וכמנ שם הטעם

דרישה

כסוף סימן צ"ג ע"ש וכתבתיהו ג"כ שם. ואין ליישב קושיא זו דמשום הכי הביאו רבינו משום דיש נ"מ בדין זה אם נבלע הכל באיסור בשר בחלב דגם ל"ר אפרים המיר נאסרין ונעשין נבלה דז"א רמ"ש בלוע באיסור בשר בחלב משאר איסורים ולא החמיר ר' אפרים בבשר בחלב כי אם כחחלת כישול יחד משום דכל אחד הוא היתר בפני עצמו ובהצטרפם נעשה האיסור משנייהו והוה כגוף האיסור. והעיקר נראה בזה דרבינו לא רצה לפסוק הלכה למעשה בשאר איסורים דלא אמרינן בהם אין חגי"ג ומשום הכי סתם ג"כ בסימן צ"ו כדעת ר"ת גם לעיל סימן (פ"ז) (צ"ב [קמו:]) לא כתב בשר הראש שפסקין הלכה למעשה אלא שהסכים עם ר' אפרים וי"ל דהוא לדינא ולא להלכה:

נמי שרי דע"י המים שהוחמו נקלש ונחלש טעם הבשר דלא שוא מים ולא שוא ירקות כמ"ש ביח יוסף וקשה על רבינו שכתב הכא דברי ספר התרומה ולעיל דברי הרשב"א בלא מחלוקת ביניהם וי"ל דהא על כרחך רבינו לא כתב דברי ספר התרומה איבא דהלכתא לדידיה דס"ל כו' אפרים דלא אמרינן חגי"ג כ"א בבשר בחלב וספר התרומה דאוטר בחמימת מים בכלי איסור טעמו משום דחמיכה נעשית נבלה. ע"ל דספר התרומה איירי בכלי חרס דכהאי גוונא הרשב"א מודה דלא אמרינן נקלש כיון דאינו יוצא מדפיו לעולם נחשב חמיד כגוף האיסור ואף שגם הכלי שטף אינו נגעל כדינו ויש בו מגופו של בלע ואפ"ה אמרינן ביה נקלש מ"מ אינו דומה לכלי חרס שאינו יוצא מדפיו לעולם וכמ"ש בית יוסף האי חילוק

הגהות והערות

[ג] עיין פרי מגדים שפתי דעת ס"ק כו. יור יהודה בפירוש הארוך סימן צד אות ל אם אפשר לגרוס נ"ט בר נ"ט:

דגוד החלב שבעין שנבלע בקדרה יש סי' ונגד טעם שיפליט עיי' המים שוב הוא ניש' בר ניש' ומותר בלא"ה ולפ"ז הי' נראה דבאיסור ממש דלא שייך ניש' בר ניש' או מדינא צריך סי' נגד כל האיסור שיש במים אף צריך דלא אמרינן חני' בשאר איסורין וגם לפ"ע צענין דאורייתא דלא אמרינן חני' מ"מ צריך סי' נגד כל האיסור שבמים כיון דלא שייך ניש' בר ניש' באיסור א"כ שפיר תיישינן שכל הטעם של האיסור והמים נבלע בקדרה וצריך סי' מהי"ת נגד האיסור עכ"פ ולא כהפמ"ג שכתב דאף באיסור הוא רק מדרבנן מכת חני' ולדעת ז"א וכן לדיון דקיי"ל להתמיר בני"ט בר ניש' אף בחלב צריך סי' נגד כל החלב שבמים ואף שראיתי גם בספר חו"ד שנמשך כמה פעמים בזה אחר הפמ"ג בדעה זו הלפ"ע צ"ל כתבתי ודוק ושוב מצאתי ראוי לדברי מלקמן סי' ק"ג שכתב דאם לא הי' סי' נגד איסור הראשון ולימה לא די לפי המדומע והרי החם שייך ניש' בר ניש' ג"כ עיי"ש ומוכח דברנו ודוק היטב :

סי' קנ"ו. שא' בשתי קדרות של בשר העומדים על הקירה ואחת

הי' מחזיק הצי קווארט ואחת שני קווארט ונשפך כף חלב תחת אחת מהם ובקדרה של שני קווארט וראי הי' סי' כנגדו אך בקדרה של חצי קווארט בודאי לא הי' סי' כנגדו והורה ר"מ שהקדרה הנדלה מותרת והקטנה אסורה ובה אחד וערער עליו ששניהם מותרות. הנה ודאי יפה הורה ר"מ כי הן ממ"ש ר"מ הנה כתוב אצ"ל ביר"ד זה כמה שנים בגליון וז"ל מה דשמע מדבריו דאף באיסור דאורייתא שניהם מצטרפות היינו רק במין במינו וכגון דלינא רוב בקדרה אבל במבש"מ כבר כתב הוא בעצמו בסי' צ"ב ס"ק ח' ובסי' ק"ה סי' דלא אמרינן כל שנכנס לספק מסייע לבטל כיון דיש בו טעמא עיי"ש כן כתבתי ולכן יפה הורה :

סי' קנ"ז. שא' גודן שיעור סי' נראה דודאי

מקווארט וחצי דלא פליג חו"ל דלפעמים יש אצל הכירה כפות גדולות ולכן אם נחלק בין כף כסף יצטרך השואף להביא את הכפות לפני החכם ואין כל הכפות שוין וכל מורה ישער כפי שכלו ולפעמים יקל ויטעה יותר מדי לכך לא חלקו וצריך תמיד קווארט ונחצה ולי' יטעו להקל אין לו דין תתאה תמיד

לפנים הנה טעם זה נט"פ וחליפה לסמון צ"ו רק עיקר החילוק הוא כך דודאי בסכין אם נשתמש בו בדבר גוש בו שהיו קצת ודאי צריך ליבון אבל אם נשתמש בו רק כמו רגע אצל האש בזה די בהגעה ובה נסתר כל ראייתו של ר"מ וחילוק זה מוכח בפמ"ג בסי' מ"ב מ"ש שם דאם נפל נר על דבר ושהא קצת צריך ליבון מוכח דכ"ל שהיה די בהגעה וכן אני מורה תמיד :

סי' קנ"ח. ובגודן השאלה בלביבות עם
גבינה ששמו בה ב' ביצים ואח"כ נמצא בקליפה אחת דם הנה אין הוראתו נ"ל כי אם בטעם שאין כוונתו לבטל יפה אמר אך דימה ענינים נפרדים בדבר שיהי' נשאר בסמ"ך תמיד הי' הדין כך אבל כאן הליכות הוא דבר גוש והמים הי' רוטב וא"כ אף אם הי' ע"ס המים מ"מ הגוש נשאר באיסור ואין היתר רק להרוטב כמ"ש בפמ"ג ובפרט דאח"כ יטלו הליכות מן הרוטב לצמרי או במקצת סמ"ך ולא יתי' עוד סי' ומה דסמך על הש"ך סי' כ"ו בזה בזה נמי מותר הנה הש"ך בעצמו סותר דבריו כמבואר בפמ"ג ואני בחי' ישבתי זה אך ח"ו לסמון על זה בחד בחד וגם מן הסתם הי' כל הביצים שוין לכך לא נראה לי הוראתו בזה :

סי' קנ"ח. ראייתו בטו"ז סי' צ"ב סי' כ"ח

מ"ש בשם הא"ה דסי' דהיתר בהיתר שייך ביטול אבל ידוע דעת הפוסקים דסי' דבהיתר בהיתר לא שייך ביטול ויותר מזה משמע מהר"ן נדרים דף נ"ט ע"ב ד"ה ע"כ לא שמעית ל"י דאפילו היתר באיסור לא שייך ביטול לומר שההיתר הוא בטל דדוקא איסורא בטל ולא היתרא עיי"ש ודבריו צ"ע בזה שהרי מפורש במחנות כ"ג דפליגו אם בתר מבטל אוליגו או בתר בטל אם שחיטה בטלה בנגלה או לא ומוכח שם להדיא דזה דוקא למ"ד מב"מ לא בטיל אבל למ"ד מב"מ בטל ל"י בטלה שחיטה בנגלה א"כ מוכח דהיתר באיסור בטל הוא וכן מוכח בכמה דוכתא כה"ג ודברי הר"ן צ"ע וכן מוכח כעת :

וראייתו בפמ"ג שמבין דברי הטו"ז דאפי' נגד
מעט החלב כ"ד שהי' במים לא בעינן סי' והעלה מזה דאם נפלה קי"ב ופקדה של מים ואח"כ בישל בה בשר א"כ סי' אף כנגד הכוונת חלב כדו עיי"ש ולפענ"ד א"א כן כלפי שהרי אם

הי' כאו כל הקדרה מלאה מחלב ודאי הי' צריך סי' נגד כל החלב ואף דחינוך שכל החלב בעין כמו שהי' מ"מ הי' היישינן שהקדרה בלעה כל טעם החלב שבו לתוכו א"כ הי' במעורב החלב במים היישינן שמה בלעה הקדרה כל טעם החלב שהי' כן במים הללו וכל הטעם של החלב נבלע בקדרה דמה לי אם הי' מים הללו חלב הי' חלב הי' היישינן שמה יפלוט כל טעמו לקדרה הי' חלב הי' חלב שמה בלע הקדרה כל טעם של המים הן של עצמו הן של החלב הנבלע בו הכל נכנס בקירה ואינו דומה למה דקיי"ל אין המדומע מודמע אלא לפי חשבון דהתחכנון שנפל רביעייתחלב לארבע רביעיות מים והי' חלב בו חלק חמישית בזה אם נפל מהמים אח"כ לבשר א"כ סי' נגד חמישית משיעור שנפל מהמים ולא תיישינן שבמים שנפלו הי' בהם כל טעם החלב שנפל דהתם שפיר כיון דתערובות הראשון הי' הכל מים וגוש אחד מהיכי היתו נימא שמעט מים הללו בלעו יותר ממים האחרים כיון שהי' גוש אחד וענין אחד מסתמא נחלק בשוה ממש ולכן אין במים רק לפי ערך אבל בקדרה דהוי ענין אחד וד"א בפני עצמו והוא עומד בפ"ע ואינו מעין המים ודאי היישינן שמה כל טעם המלח והחלב שבו הכל נבלע בקדרה וגו' דטעם המים אינו אוסר אבל טעם החלב אוסר וצריך סמ"ך עכ"פ נגד כל החלב וכוונת הא"ה והטו"ז אינו שלא נצרך סמ"ך אף נגד החלב רק דבא לאפוקי שאם הי' איסור הי' צריך סי' נגד כל הטפה של מים מכת דנעשה נבלה ולכן קמ"ל דבהיתר לא משערינן כאלו הי' כל הטפה חלב להצריך סי' נגד כל הטפה רק לפי ערך שיעור החלב שבה אבל לפי ערך החלב שבה ודאי דצריך סי' ממש ואם היינו באים להחזיק דברי הפמ"ג הי' אפשר לומר דמטעם ניש' בר ניש' אחינא עליה והולך לדעת המקילין בני"ט בר ניש' ולכן הי' נהי' דכאן גוף החלב נתערבה במים א"כ הקדרה בולעת מגוף החלב ולא נחשב ניש' בר ניש' אף מ"מ א"כ לפ"ע נגד כל החלב שהי' במים כיון דבודאי גם המים בלעו מן החלב וגו' דחישינן שמה הקדרה בלעה כל טעם של המים ושא' החלב מ"מ זה הטעם שנבלע במים תחלה ואח"כ נפלט לקדרה שוב הי' ניש' בר ניש' וכבר אילקש טעמי' ולכן אם יש סי' רק לפי ערך המדומע מותר פמ"ג

(ב) אבל אם נמצא בחלמון כו'. מהלוקטן תלוי נסוגיא דבגדי זה לדעת הר"ם ויהויר דליחא בגמרא נמצא עליו דם זורק את הדם ואוכל השאר אמר רבי ירמיה והוא שנמצא על הקשר שלה (פרש"י) הוא זרע המתנגול הקשור בגוף הכד של הביצה ומשם מתחלה יצרת האפרוח וכיון שעדיין הוא שם ולא נפטר בשאר הביצה הלקך אולם את השאר אכל נמצא על החלמון כולה אסורה כדלקמן) חמי דוסמחי לא שנו אלא שנמצא על חלמון שלה אכל נמצא על חלמון כולה אסורה דשדא מיכלא יכולה פיורש דתפשט הקלקול יכולה ביצה והך על החלמון דאסור הכל פירושו נקשר החלמון ואפילו לא נתפשט חוזה לו והטעם דדוקא נקשר חלמון ולא נתפשט חוזה אוכל השאר אכל נמצא על קשר חלמון אמרין שבכד היה על קשר חלמון. עמשם תמלת היורה ונתפשט חוזה וצא לקשר חלמון שהוא מכוון עגזו אכל אם נמצא על החלמון שלא על הקשר ואין ניכר שנתפשט מן הקשר הביצה מותרת ורבי ירמיה ודוסמחי לא פליגי ר"י קמ"ל דחלמון גופיה ים חילוק

דאם הדם על הקשר הדם אסור והבינה מותרת ואם נתפשט חוזה אף הביצה אסורה אכל שלא על הקשר הן בחלמון הן בחלמון הביצה מותרת ודוסמחי קמ"ל דעל קשר החלמון הוא כמו נתפשט מקשר החלמון חוזה ואסור כל הביצה זהו לדעת רש"י והוא י"א שמיא רמ"א כחן אכל הר"ף ורמ"ם מפרשים דדוסמחי פליג על ר' ירמיה וק"ל דחלמון אין חילוק בין קשר או מקום אחר ואסור בכ"מ וחלמון כג"מ דם אסור וביצה מותרת והוא דעת הש"ע בטעמי' זה והכריע הר"ם והטור להחמיר כשני דעות דהיינו בחלמון אסורה הביצה בכל מקום וחלמון גם כן אסור אם נתפשט וכתב רמ"א ואין היתר לביצה אלא בחלמון שלא נקשר או נקשר שלה ולא הביאו הר"ן דגרס איפכא בגמרא דחלמון גרע טפי וכתב שדבר זה אנו יודעין שאפרוח נולד מן החלמון ולא מן החלמון שאם אחת שזרע הביצה נעזר שהאפרוח נתוכה לא נמצא דבר מן החלמון שמתנו נולד והחלמון כולו קיים ע"כ היה הר"ם אומר כג"מ דאם לא נמצא על חלמון אסור מכה שיטה שלו ואם נמצא על חלמון אסור מכה שיטה כר"ף ורמ"ם וכתב רש"ל דהכי קי"ל כדעת הר"ם:

(ד) בחלמון ה כל הביצה ו אסורה: הגה [ה] וי"א דאם נמצא על קשר החלמון וגם מתחון דהיינו שנתפשט מן הקשר דכל הביצה אסורה (הר"ם ורשכ"א ורש"י ומו"ק וע"פ). וכתב רש"ס וטור ורי ירוחם שיש להחמיר בכי' השיעוט) ז [ו] ויש מחמירין עוד דכל שנמצא על הקשר של חלמון אפילו לא נתפשט כלל אסור (א"י הארוך ריש כלל מ"ז ומהר"א"י בהגש"מ) ח [ז] ומהו נתפשט המנהג נמדיעות אלו לאסור כל ביצה שיש בה דם ואין מתלקין בין חלמון (ה) לחלמון ונתמקום

ה דם נתייחא: ו דם כדמי דוסמחי וכו' כדעת הרמב"ם כג"מ מה"ל מחלמון אסורות דק"ל פליגי דארכי ירמיה ושקן נראה דעת הכ"ף וטו וטור נכס הגמ"ו והכר המגיד ושאר סופקים:

פירוש דה"ה
[ד] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

באר הגו"ה
ה דם נתייחא: ו דם כדמי דוסמחי וכו' כדעת הרמב"ם כג"מ מה"ל מחלמון אסורות דק"ל פליגי דארכי ירמיה ושקן נראה דעת הכ"ף וטו וטור נכס הגמ"ו והכר המגיד ושאר סופקים:

פירוש דה"ה
[ז] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

ביאור הגר"א
[ד] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[ח] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[ח] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[ט] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[ט] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[י] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

פירוש דה"ה
[י] נמצא כו'. ע"ה"ג ולסבור זו אין חילוק בין קשר חוץ לקשר וחלמון ככ"מ אסור וחלמון ככ"מ מותר: (ליקוט) נמצא כו'. ערש"י שם פ"ד ב"ד"ה בריזם מזורז כו'. וכן הסכים הרשב"א וכתב רבנן בכ"ע זורק את הדם ואוכל את השאר (ע"כ): [ה] וי"א כו'. הוא שיטת רש"י ותוס' הג"ל דל"פ אלא דלשיטתם אף בחלמון אינו אסור אלא בגמרא על הקשר אלא דא"צ חוץ לקשר אלא שכתב הר"ם ורשכ"א רש להחמיר כשיטת שניהם וזהו הר"א דכאן: [ו] ויש מחמירין כו'. גזירה אטו קשר חלמון נתפשט כו'. אבל י"ל מטעם אחר דהר"א פ"י להיךך דחלמון אסור וחלמון מותר וכו' דרש"י שם א"ל רב גביהו כו' ר"ל ראבי"י יחידאה הוא ע"ש שמהרי"ך וכו"כ ביש"ש שיש להחמיר דכדבריו אבל הוא רוחק וגם בירושלמי הביא חוסי' שם ד"ה והוא כו' מבורר דכדברי אב"י ע"ש (ע"כ):

לחוננו אלמא דלא היה מצוי אף שם שיהיה לאכילה וא"כ ודאי לא ימצאו עדים שיכירו בטב"ע לומר שזוהו העוף שאכלו בבעדלין בקהלתו של הרב הילדעסהיימער ובעל המחבר מלמד להועיל. ובפרט שיש הרבה עופות הדומים לעוף זה שצריך לזה דקדוק גדול שאין לסמוך על סתם אנשים ולא נחשב זה מסורת ואין לשוחטם. ואף אם היתה מסורת טובה היה מהראוי שלא להתירם שלא יטעו בעופות הדומים להם כדמשמע שם שהוא מנהג טוב. יידו.

משה פיינשטיין

כדאיתא בכורות דף כ' שיש לחוש דשמן לא עשו המעשה צ"ש. ואף שהכא עדיפא משום דכיון שעם תולעים לא ירצו לקנות חזקה על כל בעלי הגנות שיצטוו מה שהיא לטובת פרנסתן ולא מרע אומנתו ומטעם זה אין לאסור כשלא בדקו אבל לכתחלה יש לבדוק. מ"מ מה שנעשה בהפעקטארי הוא דיעבד שאין לאסור אותם. ואין לערער על אלו הקונים ממנו אם ברור שאין שם חשש איסורים אחרים ובעלי נפש מן הראוי שיחמירו על עצמן להחשיב זה כלכתחלה. יידו.

משה פיינשטיין

סימן לה

במין קרויט במדינה זו שלא מוחזק בתולעים איך דינו בלא נבדק

ב' דרי"ח אלול תשי"ט.

מע"כ ידידי הנכבד מו"ה ר' ישראל גאָרדאָן שליט"א.

בדבר הפעקטארי שעושה סאלאט ממיני ירקות ויש שם גם מין כרוב שקורין קרויט אם יש לחוש בתולעים כיון שבעל הפעקטארי הוא נכרי או יהודי מחלל שבת שאין לו נאמנות על כשרות. הנה לאסור ירקות ופירות בלא בדיקה מתולעים הוא דוקא כמינים שמצוי בהם תולעים ומין קרויט במדינותינו שביראץ היה מין המצוי בו תולעים והיה אסור בלא בדיקה. ואף בבדיקה היו הרבה שלא רצו לסמוך על בדיקת נשים משום הטרחה הגדולה שהיה בבדיקת קרויט שהיו צריכין לבדוק כל עלה ועלה. והיו גם יראי חטא ביותר שלא אכלו כלל קרויט אף מבדיקת אנשים שחששו שמא גם מהם נעלמו איזה מקומות שלא ראו שם בטוב. אבל במדינה זו זאמערקא במין קרויט לא מצוי כלל תולעים וא"כ אינו מהמינים שאסורים בלא בדיקה באכאן.

ולכן אף שלכתחלה יש לבדוק משום דמה שבמדינה זו ליכא בהו תולעים, הוא לא מצד עצם המין שהוא משונה במדינה זו לענין תולעים אלא משום שבעלי הגנות עושין מעשה בשעת הוריעה ובשעת הצמיחה שמצד זה ליכא תולעים לכן הוא אולי כרובא דתלוי במעשה דלא אולינן בתר רובא

סימן לו

בענין ביצים שבמדינה זו שנוגדים שלא ע"י זכר שנמצא בהן דם

עש"ק ורי"ח מני"א תשי"ז.

מע"כ ידידי הנכבד מאד הרה"ג יהודה דיק שליט"א.

מכתבו מה' פינחס קבלתי והנה בדבר הביצים נודעתי שהם כספוא מארעא שאין נקלטות להוליד אפרוחים וממילא אין להם האיסור בנמצא בהם דם על כל הביצה אלא לורוק את הדם בלבד. אבל ראיתי אתמול פארמער שעוסק בביצים ואמר לי שיש פארמערס שעוסקים בתרוויחה, להרבות ביצים שלאילו אין רוצים שיבואו מזכרים משום שמתקלקלים מהר, ועוסקים לגדל אפרוחים שלאילו מגדלים זכרים ומחזיקים אלו במקום אחר ואלו במקום אחר. ופארמערס כזה כשיש להם הרבה ביצים יותר מכפי שצריכים לגדל אפרוחים מוכרים גם את הביצים שנולדו מזכרים בתוך הביצים שבלא זכרים אבל הם פחות הרבה מאלו שבלא זכרים כי מרובם מגדלים אפרוחים ובכלל אלו שבלא זכרים מרובים יותר וא"כ הוא רוב גדול בביצים הנמכרים אלו שבלא זכרים אף מפארמערס אלו. והרבה פארמערס אין עוסקים כלל לגדל אפרוחים ואלו אין להם כלל זכרים וכל הביצים שלהם הם שלא מזכרים ונמצא שמהנמכרים בשוק עוד הוגדל הרוב למאד שהם מאלו שבלא זכרים שאין נקלטות שהדם אין אוסר כל הביצה. ולכן ודאי יש מקום להתיר סתם ביצים במדינה הזאת מדין רוב. וא"צ לדין נאמנות של מסיח לפי

להחמיר לאסור אף לבעלי נפש בסתם ביצים במדינתנו כל זמן שלא ידוע ודאי שהיא באה מזכר. ואם אירע שהיה דם בקשר החלבון וחוץ לקשר וגם על החלמון שאם היא ביצה שבאה מזכר היתה אסורה לברע אולי יש להחמיר אף בסתם ביצים דמדינתנו גם מדינא דאולי דם כזה לא מצוי שיהיה אלא מריקים אפרוח שזהו הוכחה שהיא מזכר. דמאחר דאופן כזה לא מצוי כלל קשה לבחון הדבר ולא ידוע שנמצא זה לפעמים גם בשל ספגא מארעא ושייד להסתפק בזה כספקת התפל"מ אף בפה שהרוב גדול הם מספגא דארעא ויש נ"מ לענין התערובות ולמה שנתבשל עמה שאולי נצטרך להחמיר באופן כזה.

ידידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן לו

**בענין עור יבש ששלקו אם יש לאסור
לאכלו בחלב**

כ"ח אדר תשי"ג.

שאלתי בדבר עור של בהמה כשרה ששלקו אם יש לו דין בשר לגבי איסור בשול בחלב ולגבי איסור אכילה בחלב מן התורה ומדרבנן. והנה ברמב"ם פ"ט ממ"א ה"ז כתב המבשל שליא או עור והגידין ועצמות ועיקרי קרנים וטלפים הרכים בחלב פטור וכן האוכלן פטור. וכן איתא בש"ע סימן פ"ז סעיף ז' וע"ז כתב הש"ך בס"ק כ"ב דאיסורא מיהא איכא ומשמע לכאורה שגם על עור סובר הש"ך דמיהא אסור מדרבנן וכן מפורש בפמ"ג שכתב ודע דעור בחלב פטור אבל אסור מדרבנן עיי"ש ופשוט שראיתם הוא מלשון פטור דמשמע אבל אסור.

אבל לע"ד ראייה גדולה מגמ' דבעור בחלב ליכא שום איסור דהא בחולין דף קי"ד איתא בברייתא רק העצמות והגידין והקרנים והטלפים שבשלן בחלב פטור ולא הוזכר עור מה שלא מצינו כן בשאר מקומות שהזכרו עצמות וגידים וקרנים וטלפים שהזכר נמי עור כמו בדף ע"ז דתניא בנבלתה ולא בעור ולא בעצמות ולא בגידין ולא בקרנים ולא בטלפים וכן בר"פ העור והרוטב בדף קי"ז. וזה ודאי שגם על עור בחלב פטור כמפורש ברמב"ם וש"ע דהא לא עדיף מעצמות וגידים כדחזינן דגם עור

תומו שלא לאסור כל הביצה ויסגי בזריקת הדם. שמצד נאמנות דמסל"ת לא היה מועיל להסוברים דם ריקום דאורייתא. ורק משום שלרוב הפוסקים הוא דרבנן ואף להסוברים דאורייתא הוא רק ספק דשמא אינו מריקום עיין בש"ך סי' ס"ז סק"י וגם הא דאסורה כל הביצה יש שסברי דהוא רק מדרבנן עיין במטה יהונתן לכן כתבתי שהיו יכולין לסמוך על מסל"ת. אבל עתה איצ' לזה דהוא רוב גדול טובא ויש מדינא לילך בחר רובא.

אבל למעשה כיון דביצה לא נחשב לרובא דרובא האנשים הפסד כלל וכדחזינן שהחמירו בביצה כל השיטות אף שהוא רק דרבנן שהיה לנו לילך להקל מה שלא מצינו זה בשאר דברים אף באיסורים דאורייתא לכן כיון שעכ"פ איכא מעוט דבאים מזכרים שהדם אוסר כל הביצה מן הראוי להחמיר אף שאין זה מדינא.

ועיין בפ"ת סק"ב בשם תפל"מ שגם במקומותינו ביוראפ היה ספק על כל הביצים אם הם ספגא מארעא (אף שתמוה לע"ד דהא צריך שלא יהיה תרנגול עד ס' בתים כדאיתא בביצה דף ז' או שסורה לול ולא היה אפשר לבא שם תרנגול כדאיתא בתדושי רעק"א וזה לא היה מצוי במקומותינו ואולי כוונתו במקומו דוקא) ומסתפק מהמת זה להתיר בתערובות או דלא שכיח כולי האי שיהיה דם בספגא מארעא כמו בביצים שבאו מזכר והוי איסורא שכיח טפי. וא"כ לדידיה אולי אף במדינתנו עכשיו שהרוב גדול הוא מספגא דארעא נמי אלו שנמצאו בהן דם הווי יותר מהמעוט הקטן שבאים מזכרים שיש לאסור גם מדינא. אבל לא מסתבר כלל לומר נגד רוב גדול כזה שאלו שיש בהן דם יהיה הוכחה שהם מזכרים כיון שגם באלו שמספגא דארעא מיקרי שיש בהן דם ולכן רק לענין מחצה על מחצה מסתפק התפל"מ ולא כשרוב גדול טובא הוא מספגא דארעא. וגם לפי מה שאמר לי הפארמער מצוי בספגא מארעא שיהיה בהן דם כמו באלו שבאים בזכרים ואין ספקתו של התפל"מ כלום דלא נסתפק מאיזה מקור אלא בספק בעלמא משום שלא בדקם. ולכן כיון שהפארמער בהן זה שיש לו אלו ואלו ובודקים היום את הביצים דרך דבר שרואים אם יש שם דם ואמר שאין חלוק לענין זה נתברר שאין ספקו כלום. ולכן מדינא אין בידנו לאסור אבל מ"מ יש להחמיר כדלעיל.

אך לענין התערובות אף חד בחד וכן בנתבשלו אף רק שני ביצים ואפילו ידוע שהנמצא בה דם היא הגדולה וכן הכלי אף שנתבשלה לבדה אין

בדרשותיהם, ולהזהירם לבל יאכלו בשר שאין עליו חותמת „חלק" או „גלאט", וידוע שהרכה מאוד גם מאחינו האשכנזים יראי ה' וחושבי שמו, נזהרים מאוד בזה. וכן כתב בקף החיים יורה דעה (סימן ל"א אות רכ"ב). ולשומעים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב.

סימן נז

שאלה : ביצים המובאות לשוק מן הקיבוצים והמשקים, על ידי חברת תנובה, ונמצא בהן דם, האם יש מקום להתירן?

תשובה : הנה דם הנמצא בביצים אין איסורו משום דם, שהרי שנינו בכריתא בכריתות (כ:), כל דם לא תאכלו, שומע אני אפילו דם ביצים, תלמוד לומר לעוף ולבהמה, מה עוף ובהמה מיוחדים שהם מין בשר, אוציא דם ביצים שאינם מין בשר. אלא האיסור של דם הביצים משום שזהו תחלת ריקום אפרוח בביצה, ולכן נאסרה כל הביצה, וכמבואר בחולין (סד:). וידוע שהתרנגולות המטילות את הביצים המשוקות אצלינו, סגורות ומסוגרות בלולים מכלי לתת להן לצאת ולבוא כלל, ואין במחיצתן שום תרנגול זכר, ולכן אין ביצים אלה מסוגלות להוציא מהן אפרוח על ידי דגירת התרנגולת, כמבואר במסכת ביצה (רף ז רע"א). ומבואר גם כן בחולין (סד:) שביצה שאינה של זכר, שאין אפרוח נקלט ממנה לעולם, אפילו אם דגרה עליה תרנגולת, ונמצא אחר כך דם בביצה, אין שום איסור לאכול את הביצה, וזורק את הדם משום מראית העין, ואוכל את הביצה, וכן מבואר בתוספתא תרומות (פרק ט הלכה ה). וכן פסק הרשב"א בתורת הבית (דף פה ע"ב) וזה תוכן דבריו: כמה דברים אמורים שדם ביצים אסור, בביצה הראויה לגדל אפרוח, ויש לחוש לדם שבה משום ריקום אפרוח, אבל ביצה של תרנגולת דספנא מארעא, כלומר, שמתחממת בקרקע, ואינה מזכר, אם נמצא בה דם זורק את הדם ואוכל את השאר, שכל שלא נוצרה מזכר אינה מגדלת אפרוח, ואין כאן חשש דם ריקום של אפרוח, אלא דם של ביצים הוא ומותר. וזהו ששנינו בכרייתא (חולין סד:) ביצים מוזרות נפש היפה תאכלם. ופירש רש"י, ביצים מוזרות שאינן של זכר ודגרה עליהן תרנגולת ימים רבים ונעשה בהן דם, נפש היפה תאכלם, מי שאינו איסטניס ואין דעתו קצה בהן, רשאי לאוכלן. וכן עיקר. ע"כ. וכן כתב בספר האשכול חלק ג (עמוד טו). ע"ש. וזו לשון המאירי (חולין, עמוד רמו): „ביצת ספנא מארעא אינה מתרקמת ריקום אפרוח לעולם, הילכך אפילו נמצא עליה קורט דם. מותרת, שאין בה ספק ריקום וזורק את הדם ואוכל את השאר". וכן כתב רבינו יונה בספר איסור והיתר (כלל מב דין ד).

וכן כתב בארחות חיים חלק ב (עמוד שנב). וכן פסקו הטור והשלחן ערוך יורה דעה (סימן סו סעיף ז). וכתב הפרי חדש שם, דהיינו כשהתרנגולות סגורות בלול ואין תרנגול זכר עמהן, או אפילו אם היו התרנגולות בחצר, אלא שאין שם תרנגול זכר בתוך ששים בתים, אבל בלא זה, אין זו בכלל ביצת ספנא מארעא. (וכמבואר בביצה ז:). ע"ש. וכן כתב בספר יד יהודה לנדא שם. ועיין עוד להגאון מהרש"ם בספר גילוי דעת (סימן נו ס"ק מג), ובקונטרס אחרון שם. ומה שכתב מהר"ע סומך בזבחי צדק (סימן סו ס"ק כז) שבזמן הזה אין ידוע איזוהי ביצת ספנא מארעא, ורוב הביצים מוכר, לכן לא שייך אצלינו דין זה. ע"כ. הדבר ברור שלא דיבר אלא בזמנו ובמקומו, שהתרנגולות יוצאות ומסתובבות בחצר, וקרוב מאוד שיש שם תרנגול זכר סמוך להן, שאז יש לחוש שהן מוכר. אבל בזמנינו שבכל הקיבוצים והמשקים סוגרים את התרנגולות בלולים במשך זמן רב, ואין במחיצתן תרנגול זכר, בודאי שלכל הדעות אין לחוש לזה, וביצה שנמצא בה דם, זורק את הדם ואוכל את הביצה, ואפילו אם המצא ימצא איזה משק או קיבוץ, שאינו מקפיד על המצאותם של תרנגולים זכרים עם התרנגולות המטילות, ונמצא שהביצים המשווקות מאותו משק ראויות לגדל אפרוחים, ויש לחוש בהן לאיסור דם, אולם מכל מקום הרי הלכה רווחת בדינו (בפסחים פ: וחולין צה. ונדה ית.) כל דפריש מרובא פריש, והואיל והרוב הגדול של המשקים והקיבוצים מקפידים על כך, אין לחוש למיעוט. ומכל שכן כאן שאלה שאין מקפידים הם מיעוטא דמיעוטא. וזה ברור. וכן מצאתי להגאון רבי משה פיינשטיין בשו"ת אגרות משה (חלק יורה דעה סימן לו) שכתב, שבהיות ובארצות הברית הביצים הן מתרנגולות המסוגרות בלולים, ואין שם תרנגול זכר, הרי הן כביצים של ספנא מארעא, ואם נמצא בהן דם, זורק את הדם ואוכל את השאר. ואף על פי שאפשר שלפעמים כשיש כמשק מסויים ביצים של זכר הרבה יותר ממה שצריכים לגדל בהן אפרוחים, מערבים אנשי המשק את הביצים האלה בביצים המשווקים, מכל מקום הרוב הגדול של המשווקים הם מביצים שאינם מגדלים אפרוח, ויש להתיר מדין רוב. אלא שלמעשה כיון שבארצות אמריקא הביצים כזול מאוד, ואצל הרוב של האנשים אין נחשבת הביצה להפסד כלל, לכן טוב להחמיר לחשליך כל הביצה שנמצא בה דם, אף על פי שאין זה מן הדין. ע"כ. (והניף ידו שנית באגרות משה כרך ה חלק אורח חיים סימן סא). אולם במקומינו שעל פי הרוב הביצה נחשבת להפסד, יש לסמוך על עיקר הדין, לזרוק את הדם ולאכול את השאר. ואמנם ראיתי להרה"ג רבי אברהם דוד הורכיץ בשו"ת קנין תורה חלק ב (סימן ז), שכתב להחמיר בנידון שלנו, מחשש שמא בהורמונים שבמאכל התרנגולות יש תערובת מורע תרנגול זכר, ואם כן אין דין ביצים אלה כדין ביצת ספנא מארעא. ע"ש. אולם לפי מה שנתברר לנו אין כל יסוד לחששא זו,

על כל פנים במקומינו. וכן פסק להקל בשו"ת מנחת יצחק חלק א (סימן קו).
וכן עיקר.

והן אמת שאין לנו להתיר דבר התמוה לרבים, כמו שנתבאר במנהדרין (ה:).
וכמו שכתב בהנהגות מיימוני (בפרק ה מהלכות תלמוד תורה), וכן פסק
מין בשלחן ערוך יורה דעה (סימן רמב סעיף י). וראה עוד בשו"ת טוב מעם
ודעת (מהדורא תליתאי סימן ס). ואם כן שמא לאחר שהורגלו ההמון עד עתה
לאסור ביצה שיש עליה דם, יחשב ההיתר הזה כדבר התמוה לרבים, זה אינו,
כי מכואר בשפתי כהן יורה דעה (סימן רמב ס"ק יז), שזהו דוקא כשמורה
הלכה בסתם, אבל אם אומר לשואלים מעם הדבר, ומראה להם פנים בהלכה,
או שמביא להם ראיות מתוך הספר, מותר. וכן נראה במרדכי (סוף פרק קמא
דיבמות). ע"ש. ובשו"ת כרך של רומי (סימן א דף ה ע"ב) סייע דברי הש"ך הנ"ל
מתשובת הרשב"ש (סימן תקיג). ע"ש. וכאן שהדבר מכואר להיתר בתלמוד
ובפוסקים ראשונים ואחרונים, אין לחשוב זאת לדבר התמוה לרבים, שאם לא
כן אין לדבר סוף, כי הן רבים עתה עמי הארץ, וכל היתר כזה הנשען על יסוד
דברי רבותינו בתלמוד ובפוסקים, תמוה יתמהו מחוסר ידיעתם לאמר מה זאת.
והרי ידוע מה שאמרו בירושלמי (סוף פרק ב דעבודה זרה), כשם שאסור
להתיר את האסור כך אסור לאסור את המותר. (והובא בתוספות עבודה זרה
מ). וכן אמרו בירושלמי (סוף פ"ה דתרומות וסוף פרק א דחגיגה), כשם שאסור
לטהר את הטמא כך אסור למטא את המהור. וכ"ה בספר תשב"ץ (סימן תקלז).
וראה בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א (סימן מא), שכתב, ואין דרכי להחמיר
על המון העם בדבר שאין איסורו ברור, ולא נפק מיניה חורבא. ע"ש. ולכן אף
על פי שראיתי בשו"ת משנה הלכות חלק ד (סימן צו), שאחר שכתב להתיר
מעיקר הדין, שוב חשש שזה נקרא דבר התמוה לרבים, והתיר רק באופן
שנתערבה ביצה שיש עליה דם עם ביצים אחרות. ע"ש. מכל מקום אין דבריו
מוכרחים, והעיקר להקל כמו שכתבנו. (וע' בש"ך יו"ד סי' רמב, בקיצור הנהגת
איסור והיתר, שבסוף הסימן, אות ט. ע"ש).

בפיכום : ביצים המשוקות כיום על ידי חברת תנוכה, הואיל ואינן משל זכר,
ואינן ראויות לגדל אפרוח, אין לחוש לדם שבהן משום ריקום
אפרוח, לפיכך אם נמצא בהן דם, יש לזרוק את הדם ולאכול את הביצה.

סימן נח

שאלה : חרוצה לאכול בשר אחר שאכל גבינה, האם עליו להמתין בינתיים
כדין האוכל גבינה אחר בשר, או לא ?